İSTANBUL'DA SBF'Lİ BİR ÖĞRENCİ ÖLDÜRÜLDÜ

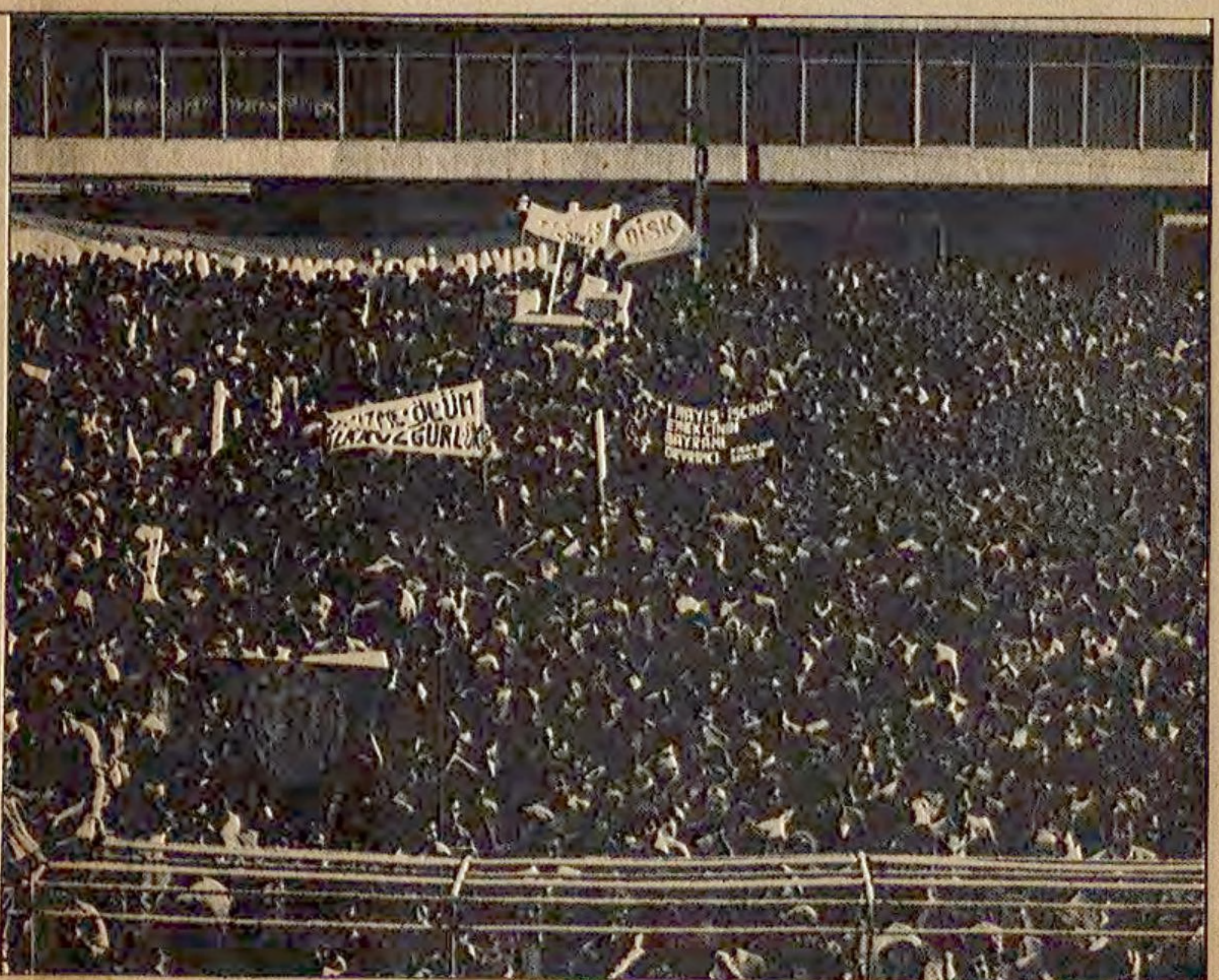
İSTANBUL-Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi Ali Fuat Okan, dün gece Fındıkzade semtindeki Kocaeli Öğrenci Yurdu önünde tabanca ile öldürüldü.

Bildirildiğine göre, Fındıkzade'deki Ahmet Vefik Paşa Caddesinde dün gece meçhul kişilerin açtığı tabanca ateşi sırasında Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi Ali Fuat Okan vuruldu. Üniversiteli genç, ağır yaralı olarak Gureba Hastanesine götürülürken yolda öldü. İlgililer, Ali Fuat Okan'ın kan kaybı nedeniyle öldüğünü söylediler. (THA)

2 MAYIS 1976 PAZAR 150 Krş. EKONOMİ

Politika

DİSK'in 1 Mayıs Mitingi'nde işçiler, Taksim Alanı'nı saat 10.00'dan itibaren doldurmaya başladılar. Yukarıda DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler konuşmasını yaparken ve DİSK'e bağlı işçiler görülüyor.

TAKSİM'DE YÜZBİNLER TOPLANDI... İLK KEZ İŞÇİNİN SESİ YÜKSELDİ

...VE DÜN 1 MAYIS'TI

8'den itibaren çeşitli yerlerde toplanan işçiler, 10'dan sonra yürüyüşe geçti

İşçiler davul - zurna çalarak mitinge hazırlanıyor ve araçlarına biniyorlar

İşçiler, faşizan uygulamaları protesto ettiler

DİSK, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu tarafından düzenlenen " Birlik, Dayanışma ve Mücadele" mitingi dün Taksim Alanında yapıldı. Mitinge yüzbinlerce işçi katıldı.

Sabah saat 8'den itibaren Saraçhanebaşı ve Beşiktaş'ta toplanmaya başlayan işçiler, saat 10'dan itibaren Taksim'e yürümeğe başladılar. Taksim'e ilk gelenler, Saraçhanebaşında toplanan işçilerdi.

Anadolu yakasındaki çevre illerden gelen işçilerDolmabahçe ve Kabataş'ta toplanıp, oradan Beşiktaş'a gittiler. Beşiktaş'taki işçiler Akaretler'de toplanmışlardı. Katılmalar oldukça, konvoy, Barbaros Bulvarına kadar uzadı; saat 10 sıralarında Zincirlikuyu'ya kadar olan bölüm işçiler tarafından doldurulmuştu. Karaköyve Kabataş'ta toplanan gruplar, Beşiktaş'a geliyor, burada konvoydaki yerlerini alıyorlardı.

DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler ve DİSK Yönetim Kurulu üyeleri saat 11.15'de Akaretler'e gelerek, konvoyun başında yerlerini aldılar. Konvoy bundan sonra harekete geçti. Konvoyda pankartlarve dövizler dikkati çekiyordu. Dövizlerden ilgi çekenler şunlardı: "1 Mayıs, 1 Mayıs ilk dileğimiz - Yaşatacak seni tunç bileğimiz", "İşçiyiz, güçlüyüz" "Faşizme geçit yok", "Bağımsız Türkiye", "İşçiyiz,güçlüyüz-Devrimde öncüyüz".

(Devamı sayfa 7.de)

Kemal Türkler ve DİSK yöneticileri Akaretler'den Taksim'e yönelik yürüyüşü başlatıyorlar.

DİSK Genel Başkanı TÜRKLER

"Bugün ülkemizde Amerikan emperyalizminin desteklediği faşizme fırsat arayan vatan ve halk düşmanı bir iktidar var,,

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) Genel Başkanı Kemal Türkler, Taksim alanında yaptığı konuşmada, ülkemizin dört bir yanında ve tüm dünya ülkelerinde yüz milyonlarca emekçinin kalbinin bir anda attığını söyledi ve "Çok uzun yıllardan sonra ilk kez bugün, kitlesel bir şekilde dünya işçilerinin birlik, mücadele ve dayanışma gününü kutluyoruz" dedi.

Türk işçilerinin tüm dünya işçilerinin yanında yer aldığını belirten Türkler, işçi, köylü, memur, esnaf, teknik eleman ve tüm aydınlara seslendiğini söylediği konuşmasında, Türkiye burjuvazisinin 1 Mayısların kutlanmasını engellemek için elindeki tüm baskı olanaklarını seferber ettiğini ileri sürerek, özetle şöyle dedi:

"Her 1 Mayıstan önce, hiçbir gerekçe göstermeden,

Devamı sayfa 7.de)

MİTİNGDEN NOTLAR

DİSK'in düzenlediği «1 Mayıs Mitingi»nde yüzbinlerce kişi tam bir disiplin örneği verdi

Taksim meydanı gerçek bir bayram yeriydi dün. Rengârenk balonlar, dövizler, bayraklar, hep birlikte söylenen marşlar..

Daha saat 12.00'de bütün alan işçilerle dolmuştu. Sabah saat dokuzdan beri sel gibi akıyordu işçiler, Taksim alanına. Ve insana hayranlık veren bir intizamla, olgunlukla.

Mayıs ayının bu ilk gününde beklenmeyen soğuğa rağmen, işçiler sabahın erken saatlerinde Beşiktaş'ta, Kabataş'ta, Unkapanı'nda toplanmaya başladılar. Saat dokuzda Taksim'e doğru yürüyüşe geçtiler. Onbinlerce işçinin Taksim meydanına yürüyüşü, saat 14. 00 yürüyüşü, saat 14.00'e kadar sürdü.

Bütün yürüyüş kolları, kürsüden gelen direktife göre alanda yerlerini alıyordu. En küçük bir düzensizliğe yer vermeden.

Sonra hep birlikte haykırılıyordu: "Faşizme geçit yok", "Bağımsız Türkiye", "Katil İktidar", "Herşeyin gerçek sahibi işçiler, birleşiniz."

Ve zaman zaman gökyüzüne bir barış sembolü olarak uçurulan yüzlerce balonlar,

Onbinlerce elin alkışları, onbinlerce ağzın marşları, Türk işçilerinin bilinç düzeylerini de yansıtıyordu.

Tümü emekten yanaydı, barıştan, sevgiden yana... Taşıdıkları dövizlerde de bu özlem görülüyordu, haykırışlarında da. Tek tahammül edemedikleri faşizmidi. Nitekim, en çok duyulan "Faşizme geçit yok," sözleriydi.

Taksim alanı, baharın başlarında kırların renkliliği için-

(Devamı sayfa 7.de)

ferruh doğan

Adil Özkol
YAZDIKÇA...

Erbakan ve manevi değerler

İyice kızgınlaşan siyasal mücadelenin bu durumuna hiç aldırmayıp kendi işine bakan parti lideri kimdir desek herhalde herkesin buna vereceği cevap tektir: MSP Genel Başkanı ve Başbakan yardımcısı Erbakan.

Sayın Erbakan siyasal çekişmelere hiç bir biçimde katılmadığı gibi, ayrıca herhalde havayı yumuşatmak için olacak ki partisinin ileriye ait "hayırlı tasavvurlarını" peşpeşe sıralıyor.

Son olarak bölge valiler toplantısında yaptığı konuşma ile gönüllere ışık tuttu ve yeni müjdeler verdi.

Hocanın konuşmasının ana konusu eğitim. MSP lideri okullarda öğrencilere materyalizm aşılandığını ve dolayısıyla çocukların manevi cihazlanma yönünden yetersiz kaldığını belirtmiş. Çok da iyi etmiş. Mâlum kendisi maddi cihazlanmaya da büyük önem verir. Bir zamanlar motor fabrikalarından tutur da ikiyüzbin tanka kadar uzanan çeşitli süslü vaadler yapmıştı. Şimdi MC'li ortaklarıyla beraber bunların hepsini bir tamam yerine getirdiğine göre sıra manevi cihazlanmaya gelmiş olacak.

Bir yanlış anlaşılma olmaması için hemen kaydedelim ki manevi değerlerin varlığına, çocuklara manevi değerler aşılanmasına ve demokratik yaşamımızda çeşitli manevi değerlere ön planda yer veren MSP gibi partilerin bulunmasına karşı değiliz.. Yürekten yandaşız. Diğer taraftan manevi değerlerin maddi oluşumlar ve değişimler üzerinde yükseldiğini ileri sürerek bu yönde bir tartışmaya bu yazıda yer vermek niyetinde de değiliz. Sayın Erbakan'ın bu değerler arasında saydığı noktalar hatırımıza çelişki olarak gördüğümüz bazı durumlar getirdi: Onların üzerinde duracağız.

Bakınız MSP liderinin öğrencilere öğretilmesini istediği manevi değerlere:

"Edep, hayâ, rahmet merhamet."

Beğendiniz değil mi? Hem de çok beğendiniz herhalde. Bizden de alın o kadar, ama bir ricamız olsa diye düşünüyoruz. Okullarda bunlar okutulurken sadece soyut ilkelerle yetinilmese. Günlük yaşamdan bazı etkileyici örnekler de verilse.

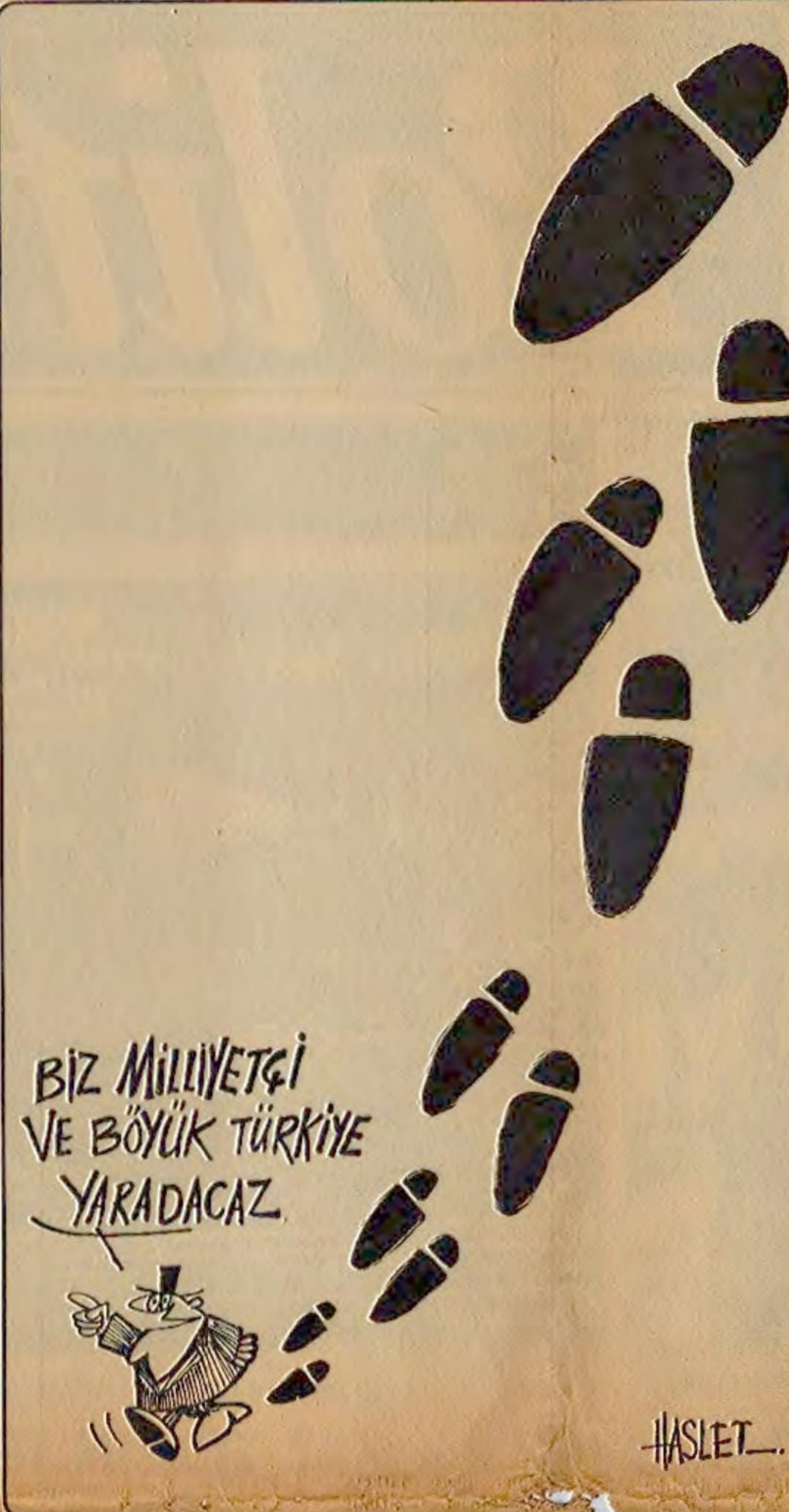
"Davadan döneni vurun", "Sağcı öğrenciler vatansever, solcular ise vatan hainidir" demenin bu anlayışı devlet yönetimine sokmanın manevi değerlerle yakın ilgisi açıklansa...

Bunlar yetmezse öğrencileri yakından ilgilendirmek bakımından eğitim camiasından örnekler sayılsa: Öldürülen öğrenciler, topluca okullardan atılan öğrenciler sürülen öğretmenler edep ve hayâ abidesi MC militanlarınca boyunlarına tasma takılarak dolaştırılan öğretmenler .. anlatılsa..

Tabii sadece MC militanlarının vur kırları üzerinde değil bazı ekonomik alanlarda da verilebilir örnekler. Vergi iadeleri, sepekülasyonlar, karaborsadaki çimentonun ihracının kolaylaştırılması ve hergün basında yer alan bir sürü benzeri durum peşpeşe sıralanabilir derslerde.

Böylece öğrenciler sadece manevi değerlerin ne olduğunu değil, bunların çeşitli kesimlerce uygulama alanına nasıl aktarıldığını da öğrenir..

Sonuç herkes için yararlı olur.

"Onlar bayramı, bayram da onları büyültüyordu"

TAŞ
Çetin Altan

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE

İSTANBUL'U KİM KURTARACAK

● Recep BİLGİNER

Şiirler, destanlar, övgüler, hepsi boş, İstanbul elden gidiyor. Günden güne, çirkinleşerek, kirlenerek, yaşanılmaz bir şehir olarak. Ve artık İstanbul'u kurtarmak, Birinci Dünya Savaşı sonunda, İstanbul'u işgal eden düşman ordularından kurtarmaktan daha zor. Çünkü, o zamanlar, inançlı bir savaş vardı, vatanın öteki parçalarıyla birlikte İstanbul'u da kurtarmak için. Şimdi, ne inançlı, ne inançsız hiç bir savaş yok, üstelik, İstanbul'u batırmak için, maddi yönden olmasa bile, manevi yönden, çirkinleştire çirkinleştire yok etmek girişimleri var. Bu girişimlere göz yummalar, hatta özendirmeler var. Son zamanlara kadar, seçimden seçime, oy avcıları yüz verirlerdi bu çirkinleştirmeye, şimdi artık, sürekli özendirmeyle İstanbul elden gidiyor.

Bu durumda, şairin "Yok mudur kurtaracak bahtı kara maderini" dizesini "Yok mudur kurtaracak elden giden İstanbul'u?" biçimine sokabiliriz. Aldığımız yanıt, "Yoktur" olacaktır herhalde. Gerçekten kim kurtaracak İstanbul'u? Belediye mi? Kurtaramaz. İstanbul hâlkı mı? Kurtaramaz. Bu kafa yapısı, şehir yönetimine egemen olduğu sürece, Belediyelere yön veren halk, halka politik yönden yaranmak sevdasındaki Belediye, İstanbul'u kurtarmak şöyle dursun, daha da kötüleşir durum.

Boğaz sırtlarını görüyor musunuz hiç? Boğazın mavi sularına yansıyan yeşil tepeler, şimdi, ilk çağ uzantısı çarpuk çurpuk binalarla dolu. Şehrin içinin de geri kalır yanı yok çirkinlikte. Gece-kondulardan. En özenli caddelerimizde, kibrit kutusu benzere binalar yükselir. Oysa, imar düzenimizde, büyük caddelerde, dar cepheli arsaların hamur edilmesi, yani birleştirilip geniş cepheli binalar yapılması buyruğu var. Ama, dinleyen kim? Dinleyen bir yana, uygulayan kim? Belediye mi?

Bir zamanlar, eski anıların anıtı sayılan Eminönü balık pazarı, meyhaneleriyle yıkılmıştı, oralarını açmak için. Şimdi, Unkapanı köprüsüne kadar uzanan o genişletilmiş yol, mal yüklü kamyonların park ve manevra alanı. Hele, Rüstempaşa Camiinin yanı, o ne çirkin manzara öyle. Bayazıd meydanı, sahil yolu, Üsküdar meydanı, say sayabildiğin kadar. İstanbul nasıl olsa, kendi haline bırakılmış bir şehir. Haliç bile, artık, bir çamur batağı olma yolunda. Altın boynuz, gözler önünde, fabrika artıklarıyla, mezbahada kesilen hayvanların kanlarıyla dolup gidiyorda, aldıran yok. Hani o uydurma sözcüklerle örülmüş "Bir başkadır benim memleketim" şarkısı var ya, nerede ise milli marş yapacağımız bu şarkının bir yerinde "Ben gönlümü eylerim, Gerisi Allah kerim" der. İşte gerçek bu. Biz gönlümüzü eyliyoruz "Hayal Şehir" Tarih şehri "Dünyanın en güzel şehri" gibi avuntularla.

Ne diyor Theophile Goutier İstanbul (1) anılarında: "...Karşı kıyıda İstanbul'un o harika panoraması uzanıyordu. Bu görünüm öylesine garip bir güzellikteki, kişi gerçek olduğundan şüphe edebilir. Kişi sanabilir ki, karşısındaki bu görünüm, ressamın fantazisine göre, hayali bir doğu temsili için boyanmış bir dekor tablosudur ve tiyatro sahnesinin gaz lambalarıyla ışıklandırılmıştır."

Ama nerde şimdi bu İstanbul?

Lamartin 1833 yılının yirmi mayısında, vapurla geldiği İstanbul hakkındaki ilk izlenimlerinde şöyle diyor: (2)

"Tanrı ve insan, tabiat ve sanat burada, insan gözünün dünya yüzünde görebileceği en harika görünüşünü beraberce oturtmuş ve yaratmışlardır... Boğaziçi'nin ağzı, karşılıklı yeşil kıyılar, gökkuşağının bütün renkleri ile boyanmış kadar renklidir. Asyanın renkli, cıvıltılı kıyısı yüksek ve inişli çıkışlı idi. Tepelerin üstü, yeşil, üstü sivri ağaçlarla örtülüydü. Tarlaların yanları ağaç kümeleri ile çevrili iken kırmızı boyalı evler oraya buraya serpiştirilmişti. Uçurumların, hendeklerin kenarları yeşillikler, ceviz ağaçlarıyla bezenmiş ağaçların sarkan dalları sulara uzanmıştı. Daha uzakta tepeler yükseliyor, yeşil kıyılar halinde inerek büyük bir şehri barındıran burun halinde denize ileriliyordu. Ötede iki yanı sıkıştırılmış bir nehir gibi Boğaziçi açılıyordu.... Ağaç gölgelikleri altında, küçük limanlar, oraya buraya serpiştirilmiş evler, denize açılmış gül bahçeleriyle büyük saraylar vardı." Bunlar, geride kalmış İstanbul'u anlatan satırlardı aslında, ama, hayal şehrin hayal olmuş bir anısıydı artık.

Şimdi İstanbul, durmadan genişleyip dağılan, çirkinleşip bozulan, sorunları içinden çıkılamıyacak biçimde artan bir büyük şehirdir. Herkes, hepimiz, devlet, devlet adına hükümet, İstanbul hemşehrisi, İstanbul hemşehrisi adına Belediye, Emirgân korusunda lâle bayramı kutluyoruz da, lâle Devri şairi Nedim'in "Her sengine koskoca acem mülkü fedadır" dediği İstanbul'u, taş, moloz, gece-kondu yığını, çöplük haline getiriyoruz.

Bütün bu yakınmalar, acı sözler, iğnelemeler ötesinde gene aynı soru: Kim kurtaracak İstanbul'u? Kişi mi? Para mı? Sistemmi. Tek tek ele alınırsa, hiçbiri. Hepsi yani, hepsinin toplamından doğacak sonuç. İstanbul'u kurtaracak kişiyi ele alırsak.. Bu kişide bilgi ister. Şehircilik bilgisi, şehircilik tutkusu. Bu kişide, bu bilgi ve tutkuyu eyleme dönüştürecek yürek ve dayanıklılık yılmadan, sapmadan yürüyebilecek amaca!

Para? Belediye tek başına üstesinden gelemez paraca. Devletin katkısı gerek. Belediye-Devlet işbirliği sonucunda, bir yandan Devlet bütçesinden yardım, öte yandan Belediye gelirlerini, günün ölçülerine ve anlayışına göre düzene sokarak. Ama bu da bir anlayış işi. Politik kaygılar ötesinde, yurtseverce bir anlayış. Nerde ve kimde?

Sistem, yani, çağdaş anlamda bir şehircilik anlayışı. Özellikle, İstanbul gibi, eski özelliği, ayrıcalığı olan büyük bir kenti, gerçekten kurtaracak bir düzen. Sonra da bu düzenden, hiç bir biçimde, hiç bir zaman ödün vermeyecek bir uygulama. Ne particilik adına, ne oy alma adına, ne kayırma ne çıkar adına. Buna alışkanlığımız yok, ama zorunluğumuz var.

Biz aslında, başkalarına öykünmeye yatkınız. Tanzimattan bu yan, sosyal ve yönetim alanlarında, hemen herşeyi Batıdan almamış mıyız? Vergi düzenini, il yönetimini, Belediyeciliği, şunu bunu, ekim, Belediyeciliği Batıdan alıyoruz da, Belediyeciliğin gereklerini neden kendimizden, kendimize göre uyguluyoruz. Alırken başkasına benzemek için alıyoruz, uygularken "Bizbize benzeriz" deyimine kaptırıyoruz kendimizi.

Bazı belgeleri inceliyorum. Paris şehrinde imar çalışmaları 1850 yıllarında başlamış. Tam bizim 1839'da ilk adımını attığımız Batılılaşma hareketi dönemide. Ama, hem kendi özelliğimizi yitirmişiz o dönemden başlıyarak, hem de Batıdan aldıklarımızı yarım yamalak almışız. Kafalarımız gibi, şehirlerimiz de bozulmayı sürdürmüş, hâlâ da sürdürüyor.

Paris'in imarı için, Fransa Anayasasında 1852 yılında bir değişiklik yapılır. Bu değişiklikte, kamu yararına, Belediyeye istimlak yapmak yetkisi verilir. Ve Ünlü Baron Georges Eugéne Hausmann hem Seine vilâyeti valiliğine hem de Paris Belediye başkanlığına atanır. Haussmann'ın görev ve amacı Paris'i güzelleştirmek, bayındırlaştırmak. Yeni yollar, yeni meydanlar açmak, yeni parklar kurmak, trafiği düzene sokmak, bunun için, hem yetki verilir, hem para verilir. Paris Belediyesinin bütçesi bu işe yetmediği için, Devlet, giderlere katılır. Bir de Paris'i İmar Bankası kurulur. Bu banka, tahvil çıkarır. İstimlak fazlası yerleri değerlendirir, satar, bunların gelirinin de Paris'in imarına büyük katkısı olur.

Bu konuda, çıkarılmış, kanunlardan ya da kararnamelerden bazı örnekler: 26 mart-6 nisan 1852 tarihli Paris sokakları Kararnamesinden bir parça: "Paris sokakları büyük yollar rejimine bağlı olmakta devam edecektir. Paris sokaklarının genişletilmesi ve düz hat haline getirilmesi sırasında, istimlak edilmeyen gayrimenkullerin bina yapımına uygun olmaması halinde komşu parselle birleştirilmesi..."

Fransa Devleti ile Paris Belediyesi arasında yapılan bir sözleşmenin özü de şu: Tarih 28 mayıs 1858. "Fransızların İmparatoru Napoleon, Tanrının inayeti ve milli irade ile mevcut ve gelecek bütün şahıslara karşı aşağıdaki kanunu tasdik eder.:"Paris şehri 1 ocak 1959'dan itibaren aşağıda adı geçen projeleri 10 yıl içinde uygalamayı kabul ve taahhüt eder." Ve yapılacak işler, açılacak yollar sıralanıyor."

Paris İmar Bankasının kurulması hakkındaki 14 kasım 1858 tarihli imparatorluk kararnamesinde de şunlar yazılı: "Paris şehrinin kefaleti altında ve Seine valisinin idaresinde şehrin büyük imar çalışmalarının mali hizmetleriyle görevli Paris İmar Bankası adında özel bir banka kurulmuştur."

Acaba biz, şimdi yani 128 sene sonra, böyle bir anlayışın çizgisine gelebilir miyiz? Ya da İstanbul'u kurtarmak için, partizanlığı, oy avcılığını bir yana bırakıp, İstanbul'da bir pula satılıp yok olan, yıkılıp izi bile kalmayan uzun bir geçmiş hazinesini, bugünü ve yarını, hep birlikte kurtarabilir miyiz?

1)Theophile Goutier-İstanbul Kitaplığı Yayınları
2)A. Lamartine-

Mozambik. sömürgeciliğin mirası ciddi güçlüklerle karşı karşıya

LONDRA - Rodezya'daki ırkçı beyaz azınlık yönetimine karşı kurtuluş savaşı veren Zimbabwe gerillalarının üslendikleri Mozambik'in, bazı ciddi güçlüklerle karşı karşıya bulunduğu ve ülkenin Marksist yöneticilerinin sorunları çözümlemek amacıyla yoğun çabalar harcadıkları açıklandı.

Mozambik Devlet Başkanı Samora Machel, bir süre önce Rodezya ile olan sınırı kapatmış ve kendi birliklerini alarm durumuna geçirmişti. Sınırın kapatılması, denize kıyısı olmayan Rodezya için ağır bir darbe olmuştu ama, şimdi alınan haberler, Mozambik'in de bazı sıkıntılar çekmeğe başladığını göstermekte.

Sınırın kapatılması yüzünden Mozambik her yıl Rodezya'dan transit ücreti olarak almakta olduğu 50 milyon doları kaybetmiş bulunuyor. Ayrıca Rodezya'da çalışan Mozambiklilerin ülkelerine gönderdikleri yıllık 30 milyon dolarlık gelir kaynağı da kesilmiş bulunuyor.

Mozambik Devlet Başkanı Samora Machel'in karşı karşıya bulunduğu sıkıntılar sadece mali değil. Geçen Haziran ayında bağımsızlığına kavuşan Mozambik'te vasıflı işçi sıkıntısı da had safhada. Buna, ülkenin bağımsızlığına kavuşması üzerine, kendilerine verilen güvencelere rağmen bir anda işlerini bırakıp Portekiz'e ve diğer Avrupa ülkelerine kaçan 220 bin beyazın tutumu yol açmış bulunuyor.

Halen 8,5 milyon insanın yaşadığı Mozambik'te sadece 15 doktor ve 1000 kadar da yarı eğitilmiş idareci bulunmakta. Mozambik'i Afrika'nın "İlk Marksist ülkesi" haline getirmekte kararlı olan Samora Machel yönetimi ise, reform programlarını uygulamaya devam ediyor. Örneğin ülkede bütün topraklar devletleştirilmiş ve kolektif çiftlikler haline getirilmiş. Ancak kolektif bir çiftliğin nasıl yönetileceğini bilen yöneticiler olmadığı için, bu çiftliklerde üretim tamamen durmuş bulunuyor. Bazı bölgelerde tarımsal üretimin yüzde 75 oranında düşüş kaydettiğini ülkenin yeni yöneticileri de kabul ediyorlar. Bu arada Mozambik'te işsizlik de hızla artıyor.

Bu olumsuz gelişmelerde Samora Machel yönetiminin sorumluluk payı büyük değil. Bunlar, sömürge yönetiminin doğal sonuçları olarak kabul edilmeli.

Gianni Agnelli Time Dergisi'ne demeç verdi

Fiat şirketinin sahibi Agnelli (soldaki), İtalyan Komünist Partisi liderlerinden Giorgio Amendola ile görüşüyor.

"İtalyan Komünist partisi, işçi sınıfı partisi olmaktan çıkmıştır„

Time dergisine demeç veren Fiat Şirketinin sahibi Gianni Agnelli: "Bu otuz yıl içinde İtalyan komünistleri de değişmiştir. Bir iktidar alternatifi olmaları, değişmelerinin başlıca nedenidir. İtalyan komünistleri bunun sonucu olarak daha ılımlı ve yapıcı bir kimliğe bürünmüşlerdir. Bu bakımdan İtalyan komünistlerinin diğer ülkelerdeki komünistlerden çok farklı oldukları rahatlıkla söylenebilir." demiştir.

KİSSİNGER'İN DEMECİ

Agnelli ile Time dergisi muhabirinin görüşmeleri şöyledir:

Soru - Kissinger'in son demeçleri konusunda ne düşünüyorsunuz?

Agnelli - Geçmişte olduğu gibi, komünistlerin iktidar olduğu bir İtalya karşısında Amerika'nın tutumu fazla değişmeyecektir. İtalyan halkı dilediği partiyi iktidara getirme hakkına sahiptir. Eğer halk komünistleri iktidara veya iktidar ortaklığına getirirse, Amerika da kendi tutumunu buna göre ayarlayabilir.

Soru - İtalya'da komünistler iktidar ortağı olurlarsa bunun Avrupa'da ne gibi etkileri olabilir?

Agnelli - Böyle bir gelişmeden önce 1978 yılında yapılacak Fransız genel seçimlerinin etkilenebileceğini söyleyebilirim. İspanya'da da bu gelişmenin önemli etkileri olacaktır.

Soru - Komünistlerin bir hükümete katılmalarının NATO üzerinde ne gibi etkileri olabilir?

Agnelli - Bizim komünistler İtalya'yı NATO'dan çıkarmak gibi bir niyetlerinin bulunmadığını söylüyorlar. Buna karşılık, hükümetlerinde komünist üyelerin bulunduğu NATO ülkeleri, ittifakın başka türlü bir ittifak haline gelmesine yolaçacaktır. Bu durumda NATO antlaşmasının yeniden gözden geçirilmesi gerekecektir sanırım. Bunun sonucu olarak NATO yeni bir düzenlemeye tabi tutulabilir. Örneğin ittifakın amaçları arasına, Batı Avrupalı komünistleri Sovyet etkisine karşı korumakta dahil edilebilir.

Soru - Seçimler Haziranda yapılırsa, sonuçları ne olur sizce?

Agnelli - Komünistlerle Hıristiyan demokratların oyların yüzde 70'ini alacaklarını sanıyorum. Geri kalan oylar da diğer partiler arasında dağılacaktır. Hıristiyan Demokratların komünistlerden yüzde 1 veya yüzde 2 oranında daha fazla oy alacaklarını sanıyorum. Gene de bir sürpriz olabilir. Bu konuda kesin konuşmak doğru değil bence.

Soru - İtalya'nın içinde bulunduğu bunalım hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Agnelli - İtalya bir kemerleri sıkma politikasına muhtaçtır. Toplumun her katı bu politikaya uymak zorunda bırakılmalıdır. Son bir kaç yıllık dönemde, İtalya işçi ücretlerinin sürekli olarak artış gösterdiği tek Avrupa ülkesi oldu. Bu yıl enflasyon oranının yüzde 18 ile yüzde 20 arasında olacağına inanıyorum. Avrupa'nın geri kalan kısmında ise enflasyon oranı daha şimdiden ortalama olarak yüzde 7 düzeyine inmiş bulunuyor. Bir çare bulmazsak bu durumla, Avrupa topluluğu içinde kalmamız mümkün olmaz. Bir kemer sıkma programı uygulayabilmek için ise milletçe görüş birliğine varmamız gereklidir. Buna da partilerin içinde bulunduğu durum imkân vermemektedir.

Soru - Yani siz İtalyan hükümetinde komünistlerin ortaklığını kaçınılmaz mı sayıyorsunuz?

Agnelli - Komünistlerin iktidar ortağı haline gelmelerini hiç kuşkusuz istemiyoruz. Buna karşılık komünistlerle işçi sendikalarının, ulusal bir reform programının uygulanmasını sağlamak amacıyla, kurulacak sağlam bir hükümete destek olmalarını yeğleriz. Komünistler konusunda paniğe kapılmanın bir gereği de yok. Biz paniğe kapılırsak, sermaye sahipleri yurt dışına kaçarlarsa ve yatırımlar durursa ülkenin durumu asıl o zaman tehlikeye girer. Bunun tam tersini yapmalı ve yurt içindeki çalışmalarımızı hızlandırmalıyız.

Soru - Amerika'nın komünistlerin hükümete ortak olmaları karşısında takındığı tavır hakkında ne düşünüyorsunuz? Agnelli - Amerikalıların İtalya'da olup bitenleri anlaması güçtür. Güçtür, çünkü Amerika'da hiç bir zaman güçlü bir komünist partisi olmamıştır. Bizde ise durum farklıdır. İkinci Dünya Savaşının sonundan bu yana, İtalyan Komünist Partisi iktidardaki Hıristiyan Demokrat Partinin tek alternatifi olmuştur. Otuz yıldır Hıristiyan Demokratların iktidarda kalmalarının nedeni de budur.

İsviçre'nin önde gelen emperyalist bir devlet olduğu ileri sürüldü

PARİS-İsviçre parlamentosunun üyesi olan Cenevreli bir sosyologun yazdığı bir kitap, İsviçre'yi önde gelen "emperyalist güçlerden biri" olarak nitelemekte. Büyük yankılar yapan eserde, İsviçre'nin "dünyanın bir numaralı çalınmış mal deposu olduğu" da ileri sürülmekte.

"Her Türlü Kuşkunun Ötesinde Bir İsviçre" adlı kitabın yazarı olan Jean Ziegler, son dokuz yıldır 244 üyeli parlamentonun iki solcu Sosyalist Parti mebusundan biri; Cenevre Üniversitesinde ise bir zamanlar tanınmış çocuk psikolojisi profesörü Jean Piaget'nin sahibi olduğu kürsüde oturuyor.

Kitabının on günde 45 bin nüsha sattığı da bildiriliyor.

Ziegler, kitabında, İsviçre'nin Şili'deki Allende rejiminin devrilmesinde, ırkçı Güney Afrika'nın desteklenmesinde rol oynadığını; Nestle şirketinin ise Üçüncü Dünya ülkelerinde binlerce küçük çocuğun ölümüne yol açtığını anlatıyor.

İsviçre emperyalizmine kanıt olarak, BM, OECD ve benzeri uluslararası örgütlerin verilerine; İsviçre banka ve şirketlerinin raporlarına; muhafazakâr İsviçre gazetesi "Neue Zürcher Zeitung", "Time" dergisi The New York Times gazetesinin haberlerine dayalı bilgiler veren Ziegler, İsviçre asıllı çok uluslu şirketlerin Endonezya, Güney Afrika, Brezilya ve Guetemala gibi ülkelerde çok geniş alanları ve kitleleri denetim altında bulundurduğunu yazmakta.

Yazara göre, Şili'de yedi fabrikası ve iki kendisine bağlı işletmesi olan Nestle, Allende'nin ülkedeki her muhtaç çocuğa günde yarım litre süt verilmesini öngören programını, süt fiyatlarını indirmeyi reddederek baltalamıştır.

Ziegler, ülkesinin ırkçılığı resmen kınamakla birlikte Güney Afrika'da yatırım bakımından üçüncü geldiğini de belirtmekte.

Bu arada İsviçre bankalarının mevduat sahiplerini gizli tutmakta gösterdiği dikkate değinen yazar, kasalarda Mafia'dan eski Dominik diktatörü Trujillo'ya kadar her tür örgütün ve kişinin parasının muhafaza edildiğini açıklamakta.

(New York Times)

haftanın panoraması

şevki adalı

ELLİ YIL GECİKME İLE GELEN SEÇİMLER

Portekiz'de, 25 Nisan 1974 devriminin ikinci yıldönümüne rastlıyan geçen Pazar günü yapılan genel seçimler, sürprizli sonuçlar verdi. Başlangıçta sosyalistlerle halkçı demokratların oy oranlarının artacağını sananlar aldandılar. Kurucu meclis seçimlerinde (25 Nisan 1975) oyların yüzde 37,87'sini alan sosyalistler, genel seçimlerde oyların ancak yüzde 35,08'ini toplıyabildiler. Halkçı demokratların aldıkları oy oranı ise yüzde 26,38'den yüzde 24,02'ye düştü. Görünüşte oy sayısını arttıran komünistler de aslında kayba uğramışlardı. Kurucu meclis seçimlerinde komünistler oyların yüzde 12,53'nü almışlardı. Ancak geçen yıl yapılan bu seçimlere, komünistlerden ayrı olarak, ancak tamamen onların denetiminde olan Portekiz Demokratik Hareketi-Demokratik Seçim Komitesi (MDP - CDE) de katılmış ve oyların yüzde 4,12'sini toplamıştı. Komünistlerkurucumeclis seçimlerinde böylece oyların yüzde 16.65'ini almış oluyorlardı. Geçen Pazar yapılan seçimlere "MDP-CDE" katılmadı ve Komünist Partisi seçmenlerin karşısına blok halinde çıktı. Bu kez alınan oy oranı ise yüzde 14,51 idi. Kısacası sosyalistlerle halkçı demokratlar gibi komünistler de kayba uğramışlardı. Buna karşılık, Portekiz'in en tutucu partilerinden biri olarak kabul edilen Merkez Sosyal Demokrat Parti, bir yıl içinde oy oranını yüzde yüz arttırarak yüzde 15,85'e çıkardı. Geçen yılki seçimlerde ise bu parti oyların yüzde 7,65'ini alabilmişti.

Portekiz genel seçimleri, ülkenin çözüm bekleyen sorunları açısından iyimserliğe yolaçacak şekilde sonuçlanmış değildir. Hafta içinde meydana gelen gelişmeler de bu kanıyı doğrular nitelikte olmustur. Sosyalist Parti lideri Mario Soares'in hiçbir parti ile koalisyon hükümeti kurmama kararında olduğunu açıklaması, halkçı demokratların tepkisiyle karşılaşmış ve ancak son anda, Azevedo Hükümetinin dağılması önlenebilmiştir. Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapılacağı Haziran ayına kadar olan dönemde, Portekiz belki bugünkü geçici hükümetle yönetilecektir. Asıl güçlükler ise başkanlık seçimlerinden sonra başlayacaktır. Seçim sonuçları, tek bir partinin hükümet kurması olasılığını ortadan kaldırmıştır. Ülkenin bir koalisyonla yönetilmesi zorunluğu vardır. Ancak bu koalisyon hükümetinin nasıl kurulabileceği belli değildir. Sosyalistler ve halkçı demokratlar komünistlerle ortaklığa kesinlikle karşı çıkmaktadırlar. Komünistler ise sadece solcu partilerin bir koalisyon hükümeti kurmasından yanadırlar. Sosyalist Partinin lideri Mario Soares, seçimlerden sonra yaptığı ilk açıklamada, hiç bir partiyle ortak hükümet kurmak niyetinde olmadıklarını açıklamıştır. Sosyalistlerin tek başlarına hükümet kurmalarına imkân olmadığı için de, Mario Soares'in ne yapmak istediği gerçekten belli değildir.

Önümüzdeki iki ay içinde, Portekizli politikacılar belki bu güçlüklerin üstesinden gelebilirler. Soruna bir çözüm şekli bulunup bulunamıyacağı bu süre içinde belli olacaktır. Kesin olan şey ise, uzayıp gidecek bir siyasal bunalımdan, büyük partilerden hiç birinin yararlanmıyacaklarıdır. İngiliz "The Guardian" gazetesi aşırı sağcı unsurların büyük bir hızla örgütlendiklerini haber vermektedir. Komünistlerin denetiminde olmıyan sol uçtaki bazı gruplar da fırsat kollamaktadırlar. Uzun sürecek bir siyasal bunalım, sadece bu grupların ve özellikle de, aşırı sağcı grupların işine yarıyacaktır.

HÂLÂ TARTIŞILAN KONU

Bu noktada bir hususa değinmek yerinde olur. Genel seçimler yapılıp bittiği halde, bir süredir Portekiz'in içinde ve yabancı ülkelerde yapılan bir tartışma hâlâ devam ediyor.

Bazı çevrelere göre, Portekiz'de 25 Nisan 1974'ten bu yana köprülerin altından çok su akmış ve Silahlı Kuvvetler Hareketi tarafından gerçekleştirilen devrim hareketi yozlaşmıştır.

Devrimin yozlaşıp yozlaşmadığı bilinemez ama; Portekiz'in değil 25 Nisan 1974'ten, geçen yılın son aylarından bile büyük farklılıklar gösteren bir ülke haline geldiği inkâr edilemez. Kısa bir süre öncesine kadar, Batı Avrupa'nın ilk sosyalist ülkesi olacağına inanılan Portekiz'de artık on binlerce toprak sahibi toprak reformunun rafa kaldırılması için gösteriler yapmakta, sağcılar bombalı saldırılar düzenlemekte ve millileştirilmiş şirketler eski sahiplerine iade edilmektedir.

İşlerin bu noktaya gelişini yorumlarken zorlamalar yapmak yarar sağlamaz. Portekiz'in bu noktaya gelmesinde ne sosyalistler ne de halkçı demokratlar rol oynamışlardır. Bu noktaya gelinmesini istemiş olabilirler. Ancak bugünkü sonuç; İtalyan Komünist Partisi liderlerinden Gian-Carlo Pajetta'nın deyimiyle "Hiçbir şeyi unutmamış, ama hiçbir şey de öğrenmemiş bir Stalinci" olan Alvaro Cunhal'ın, kendini Batı Avrupa'nın Castro'su sanan General Otelo Saraiva de Carvalho'nun, "Kızıl Amiral" diye anılan Rosa Coutinho'nun ve Silahlı Kuvvetler Hareketinin hergün bir başka ata oynayan diğer genç üyelerinin sayelerinde sağlanmıştır. Bugün sosyalistlerle koalisyon hükümeti kurmağa hazır olduğunu söyleyen Cunhal'ın, daha geçen yıl Sosyalist Partinin tek yayın organı olan "Republica" gazetesinin varlığına nasıl tahammül edemediği, İspanyol ve İtalyan komünistlerinin tepkilerine rağmen, askerleri kullanarak iktidarı nasıl ele geçirmeğe çalıştığı unutulmamıştır. Bu askerlerden bazısının daha sonra kendisine karşı nasıl cephe aldıkları da hatırlardadır.

Devrimin aşırılıklarının törpülenmiş olması, Portekiz'in yararına bir gelişme olarak nitelenebilirdi. Eğer aşırı sağın bu denli güçlenmesine yolaçmamış olsaydı. Bugün ise, iki yıl önce düşünülemiyen şey gerçekleşmiş ve sindirildiği sanılan sağ, kendi yöntemlerini kullanarak Portekiz'in siyasal yaşamında yerini almıştır.

Bilinmeyen Irak 3

uğur kökden

BAAS PARTİSİNİN ORGANI EL SAVRA'YA GÖRE, ARKASINDA EMPERYALİST GÜÇLERİN YER ALDIĞI SON BARZANİ HAREKETİ İÇTE VE DIŞTA GERÇEK BİR DESTEK BULMADI.

●

IRAKLI ÜNİVERSİTE GENÇLERİ, 1968 DEVRİMİNİN EN ÖNEMLİ UYGULAMALARININ, PETROLÜN MİLLİLEŞTİRİLMESİ, ULUSAL CEPHE HÜKÜMETİ'NİN KURULMASI, KÜRTLERE MUHTARİYET VERİLMESİ, DİĞER AZINLIKLARA KÜLTÜREL HAKLARIN TANINMASI VE İŞSİZLİĞE SON VERİLMESİ OLDUĞUNU SÖYLÜYORLAR.

Eski Kürt lideri Barzani, "Peşmerga" larının arasında. El Savra'nın müdürüne göre, şimdi bir oğlu Kürt Demokratik Partisi'ni temsilen Devlet Bakanlığı yapıyor.

Siyasal ve sosyal yapı

BAĞDAT – Bir gün önceden, Tanıtma Bakanlığı, El- Savra (Devrim) 'ın Genel Politik Sorumlusu Hasan Tavalibe'ye Parti Gazetesine yapmak istediğim ziyaret hakkında bilgi vermişti. Sabahın erken saatlerinde oraya ulaştığımız zaman, gazeteyi geniş kadrosuyla yoğun bir çalışma temposu içinde buldum. Baştanbaşa gençlerden oluşan bir küçük ordu, 7 Nisan dolayısıyla basılan renkli eki satışa ve dağıtıma hazır duruma getirmek çabası içindeydi.

El - Savra, Baas Partisinin organı. Irak'ın en önemli ve en büyük tiraja sahip gazetesi. Baskı sayısı, 150 ile 180 bin arasında. El Savra'nın yanısıra, hükümete katılan öbür iki partinin, Irak Komünist Partisi (IKP) ile Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) 'nin de birer gazeteleri var. Birincinin organı "Halkın Yolu", ikincininki "El Irak". Ayrıca, bunlara ek olarak bir de hükümet sözcüsü "El Cumhuriye" ve yabancılar için İngilizce yayınlanan "Bağdad Observer" var. Bu arada, sendikaların da birtakım gazete ve dergileri yok değil. Ne var ki, Türkiye'de olduğu gibi 550'yi aşkın bir günlük gazete enflasyonu da yok.

"Devrim", gerçekten geniş bir kuruluş. Bugünkü kadrosu 500'ü aşıyor. Son derece modern, karmaşık ve yeni makinalara sahip. "El-Savra"nın yayın bölümünde yalnız gazete değil, dergi ve kitap da basılabiliyor. Nitekim, kitap yayınları'da var. Gazetenin günümüzdeki sayfa adedi 12. Eskiden bu daha azmış sayfa sayısı. Gazete, 1968'den beri yayın hayatını sürdürüyor. Devrimden bir ay sonra, yeni iktidar kendi yayın organını kurmuş. Bu, dikkati çeken bir nokta! Gazetenin ilkesi, doğal ki, Partinin ilkesi : "Birlik, Özgürlük, Sosyalizm". Başyazarı, Tanıtma Bakanı Tarık Aziz. Kuşku yok, Aziz'in başyazarlığı bakanlık görevinden değil, Parti içi durumundan geliyor. Görünen o ki, yakın gelecekte "El-Savra" da Arap Dünyasının bir çeşit yeni "El Ahram"ı olmaya hazırlanıyor.

ULUSAL İLERİCİ CEPHE İKTİDARI

Yayın Müdürü, El-Savra'nın işlevinden söz ederken, halkın umut ettikleri ile hükümetin uygulaması arasındaki bağa değindi. Ulusal İlerici Cephe'nin ilk kuruluş hazırlıklarının yapıldığı 1973 Temmuzuna dek sözü götürdü: "Arap Baas Sosyalist Partisi ile Irak Komünist Partisi arasındaki ortak bir hareket ve "İlerici Cephe" nin kuralları konusunda varılan ulusal anlaşma günlerine dek. O tarihte, ortak bir sekreterya kurulmuş ve, zaman içinde, bu cepheye Kürdistan Demokratik Partisi ile Milliyetçiler ve Bağımsızlar da katılmıştı. Böylece doğmuş olan İlerici Ulusal Cephe bugün iktidarda."

" Doğal ki, bu birlik, büyük güçlüklerden ve uzun deneylerden geçtikten sonra gerçekleşebildi. Önce, Komünistler ile barış ve karşılıklı güvenin yaratılması. Devrimin başlangıcında, hükümete girme çağrısını güven verici bulmamışlardı sol çevrenin etkin rol sahipleri. Bu yarayı zaman sardı. Sonra, daha önemli bir sorun Kürt sorunu. Arkasında emperyalist güçlerin yer aldığı son Barzâni hareketi içte ve dışta gerçek bir destek bulmadı. O kadar ki, bugün, Barzani'nin bir oğlu, Ubeydullah Mustafa Barzani, KDP'ni temsilen kabinede devlet bakanı olarak yer almakta. Kaldı ki, son savaşlarda, İsrail ve ABD'nin Barzani'ye sağladıkları siyasal, askerî yardım, Ortadoğu'nun bu bölgesinde oynanmak istenen gerici oyunu tüm çıplaklığı ile ortaya çıkardı."

Kuşkusuz, hükümette, egemen ağırlık Baas Partisinde. İçişleri, Dışişleri, Millî Eğitim, Plânlama, Petrol, Ticaret, Çalışma, Ulaştırma ve benzeri bakanlıklar Baas'da. Komünistlerin üç sandalyası var. Biri Sulama Bakanlığında, Dr. Mükerrem El - Talabani. İki - nehir (Rifadeyn) ülkesi demek olan Irak'da, sulama sorunu son derece önemli. Tarımın en önemli bileşenlerinden biri. Ayni zamanda, bu bakanlığın Türkiye ile de ilgisi var. Fırat ve Dicle'nin suları dolayısıyla. Suriye, Türkiye ve Irak saçayağı içinde, iklim yüzünden suihtiyacı en yüksek olan Irak, Keban ve Tabka (Suriye) barajlarının, Fırat nehri üstünde yaşayan 4 milyon nüfusu olumsuz yönde etkilediği söylenmekte. Bununla birlikte, bu üç komşu ülke arasında uluslararası kurallara uygun bir su anlaşmasının yapılması olasılığı daima mevcut. Bir Iraklı diplomat, bu konuda, bize, "Türkiye ile anlaşmalar yapıldı. İsteğimiz, bunun devamlı, sürekli ve güvenilir olması" dedi. Diplomata göre, "Hindistan ile Pakistan arasındaki anlaşmalar Sudan, Mısır ve Etiyopya arasındaki Nil anlaşması, Tuna'ya ilişkin anlaşmalar, Mezapotamya ülkeleri için birer örnek olabilir."

Kürt Demokratik Partisinin de kabineye katkısı üç bakan. Bunların yanısıra, biri Araplararası İlişkilerden sorumlu olmak koşuluyla kabinede "Milliyetçi" iki Bakan var. Maliye ve Tarım Bakanlıklarını ise bağımsızlar üstlenmiş durumda. Kabinede bulunan toplam sandalya sayısı 25.

İŞSİZİ OLMAYAN BİR ÜLKE

Bana eşlik eden kılavuzum Kuzeyli. Buradaki söyleniş biçimiyle, bir Türkmen. Yüksek öğrenimini İngiliz filolojisinde yapmış. Sosyal kökenini ve günümüzdeki durumunu şöyle özetledi : "Babam petrol işçisiydi. Petrol bölgesi Kerkük'te. 1968'den önce hiçbir sosyal güvenliğe sahip değildi. Ayda, ancak 35 dinar (bir Irak dinarı 50 TL. Bugünkü kura göre.) kazanıyordu. O tarihte, 20 yılı aşkın bir çalışma hayatını arkada bırakmıştı. Sonra, devrim oldu. İki aşamada ve kısa bir süre içinde ücreti 80 dinara yükseltildi. Sosyal güvenliğe hak kazandı."

"Ben, devrimden önce işsizdim. Altı yıl Suudi Arabistan'da öğretmenlik yaptım. Bir süre Mısır'da bulundum. S. Arabistan'da ücretler Irak'a oranla bir parça yüksektir. Ne var ki, yaşam koşulları daha zor. Yaşam daha pahalı. Devrim olunca yurda döndüm. İnanmayacaksınız, iki saatte tâyinim yapıldı. Yazma Eserler (Telifat) Dairesinde çalışıyorum. O sırada, Irak'da yüz bini aşkın işsiz vardı. Bunlara çok kısa süre içinde iş verildi. Belki, başlangıçta, varolan kadrolar kabartılarak. Ama, sonunda bu şişkinlik emildi. Bir ölçüde de, yeni yönetim yeni çalışma alanları yaratıyor, yeni kadrolara gerek duyuyordu. İşsizler, bu bakımdan, hemen kendisine başvurulan önemli, bir işgücü deposu görevi gördü. Bugün yurt dışından eleman getirtiyoruz. İlk deney, Mısır'dan sağlanan tarım işçileri oldu. Bunlar aileleriyle birlikte geldiler."

Kılavuzum Baas Partisinden. Karısı da çalışıyor : İlkokul öğretmeni. 52 dinar maaşı var. Ayrıca, 2 dinar evlilik parası alıyor. Irak'da, karı ve koca, her ay ikişer dinar evlilik zammı almakta. Çocuk zammı gibi.

DEVRİMİN GETİRDİĞİ ALTI ANA DEĞİŞİKLİK

Ücretlerin üstüne, devletçe karşılanan birtakım ana hizmetlerin değerini de eklemek gerek. Sözgelimi, Irak'da, millî eğitim hizmetleri, çocuk yuvasından üniversite sonuna kadar devletçe üstlenilmiş.

Kamu kesiminde görev almak için okuma-yazma bilmek şart. Buna karşılık, eğitimde kesin bir değişim savaşı açılmış. Her köyde "Cehaleti Yoketme Merkezleri/Mahv-ül Ümmiye" kurulmuş. Yetişkinlerin eğitimi için, Devlet, Sendikalar, Silâhlı Güçler ve Gençlik Örgütleri bu alanda önemli rol oynuyor.

Gene, kabul ediliyor ki, tüm düzeylerdeki okul programları sosyalist ve ulusal devrimin ilkelerini ifade etmekte yetersiz. Hâlâ, burjuva ve liberal değerleri yayıyor bu programlar. Üniversiteler, hâlâ sağcı ve çağdışı akımlarla dolu. Devrimin üniversiteleri olmaktan henüz çok uzak. "Ama, Mustansariye Üniversitesinde kız ve erkek öğrencilerle yaptığım çeşitli görüşmelerde, tutkulu ve bilinçli bir genç kuşağın yetiştiğine tanık oldum. İçlerinden biri, "Devrimin en önemli uygulaması sizce nedir?" sorusuna şu karşılığı verdi : "Petrolün tam millileştirilmesi; Ulusal Cephe Hükümetinin kurulması ; Kürtler için muhtariyet verilmesi ; öğretim ve sağlık hizmetlerinin parasız karşılanması ; azınlıklara kültürel hakların tanınması ve işsizliğe son veriliş." *(SON)*

ESKİ SAYFALARIN RÜZGÂRIYLA

Hazırlayan: Güngör Göktan

Güreşçilerimizin zaferi

İrfan Atan, Dünya Ağır Siklet Şampiyonu İsveçli Antonson'u dün gece mağlûp etti, halkın omuzlarında taşınd

Dün geceki karşılaşmada İsveç ağır siklet şampiyonu Antonson'u [illegible]

6 Aralık 1950 - Hürriyet

En eski hatıralar daha henüz dün gibi

Güreşçilerimiz Leningrad'dan yaslı döndüler. Bilmeyiz şen mi gitmişlerdi. Oysa bir zamanlar, Türk güreşçilerinin karşısına çıkanlar, sırtlarını minderde bulurlardı. Bir İsveçliler vardı, karşımızda zar zor tutunabilen.

Bilmeyiz nazar mı deydi, ilk İsveçliler minderde görünmez oldular. Sonra da biz merdivenleri teker teker değil, birden iniverdik. 1950'lerde başka kimseye puan bırakmayan güreşcilerimiz, 1976 larda aldıkları bir puan için bayram yapar oldular..

Yukarıdaki kupür, 1950 lerde Türkiye - İsveç güreş karşılaşmalarına, ait haberlerin, birinci sayfadan yansıtılmasını tesbit ediyor. İsveç'in ünlü ağır sikler güreşçisi, Dünya Şampiyonu Antonson da İrfan Atan'ın karşısında tutunamamış, İrfan Atan Dünya şampiyonunu yenmiştir.

"En eski hatıralar daha henüz dün gibi" diyor şarkılar. Bir başka plakta Fransız şarkıcısı buğulu sesiyle "Dün, dündür, bugünse bugün" diyor ve ekliyor: "Dünü değil, bugünü yaşayalım."

Hadi, Fransız şarkıcısına katıldık diyelim. Hadi, dünü şarkılar da bırakalım. Ama gelin siz cevabını verin: "Bugün yaşanacak gibi mi?"

Evet, "Güreşcilerimizin zaferi" diyor gazetenin başlığı... Bugün de ayni başlığı atmak için bekliyor kalemlerimiz. Neyleyelim ki "Leningrad bozgunu" diye, yazmaktan başka çaremiz var mı?

Ümidimiz, yakın bir gelecekte, ayni ikileşmiş başlıkları atabilmek... Ümidimiz gerçekleşse bari.

YERLİ BİR FİLM NASIL ÇEVRİLİR

"Bulunduğumuz yer, Türkiye'nin en büyük stüdyosuydu ? Bir yerli film çevriliyordu" diye başlıyor Metin Toker.

21 Şubat 1949 günü yayınlanan Cumhuriyet Gazetesinde, yerli film çevrilirken karşılaşılanlar yansıtılıyor. Bugünden pek farklı yanı olmayan ilkellikler, teknik olanaksızlıklar.

Yazar, "Yerli filmleri seyretmenin insana pek zevk vermediğinde pek çok kimse müttefiktir" diye kaydediyor yazısının bir yerinde. Sonra, soğuk platonun halini, bu soğuğa rağmen kadın yıldızın bir süterle rol yapacağını anlatıyordu.

Sahneyi çekmek için makinenin altına konulan dayanaklar, payandalar, alelacele yapılan provalar ve tam çekim başlarken kopan film...

Metin Toker, bunları anlattıktan sonra şöyle devam ediyor yazısına :

KOMÜNİST AJANLARI

"Ben yerli filmlere gitmiyorum. En iyisi bu şekilde çevrilen kordelâyı, ne diye göreyim ? Şimdi bizim "zat-ı muhterem" duysa:

- Ben demedim mi, işte bunların hepsi komünist ajanıdır, Milli filmleri sabote ediyorlar" diye takrir vermeye kalkar. Ama, insan sinemaya eğlenmek, güzel bir film seyretmek hoş vakit geçirmek için gider. Göbek atan üç kadın, ikide bir çekilen gazeller, bir odada en teferruatlı şekilde soyunan hanımlar ve garibdir, hıçkırık ilham edecek yerde, kahkahalar uyandıran facialar, facialar, facialar... İşte size bir yerli film.

Yalnız, işin sakat tarafı şu: Ben ve benim gibi düşünenler bu filmlere rağbet etmiyoruz diye, ne film çevirmekten vazgeçiliyor ne de kordelâları iyileştirmek hatıra geliyor. Çünkü kötü filmleri tutan, - şükür Allah ki adetleri gün geçtikçe azalıyor - bir kütle var. Prodüktörler bu kütle için umumiyetle "Anadolu" tabirini kullanıyor ve onlar için 20 bin liraya film çeviriyor. Düşününüz, 20 bin liradan kendisine düşen hisseyle çalışmaya razı olan artist nasıl artisttir, operatör nasıl operatördür, rejisör nasıl rejisördür, hatta prodüktör nasıl prodüktördür? Bunlar ne kadar hüsnüniyet sahibi olursa olsunlar, hiç filmciliğimizi kalkındırabilirler mi ?

5 KURUŞ NEREDE.. 80 KURUŞ NEREDE..

Peki "Anadolu" denilen sınıf da ortadan kalkınca ne olacak? Tek ihtimal yerli filmciliğin tarihe gömülmesidir. Zira bugünkü şeraitte sermayedar iyi film çeviremez. Bırakınız ki elinde eleman yoktur, olsa bile vergilerin ağırlığından metresine 80 kuruş ödediği negatif filmden bir kordelâ için ne kadar harcıyabilir ? Amerikadaki milyoner prodüktör, bu bir metre negatifi 4 - 5 kuruşa alıyor. Sonra, diyelim ki, iyi film çevirdi, nerede oynatacak ? Beyoğlu'nda yerli filmleri geçiren bir tek sinema vardır o da, biletlerden % 70 vergi alınırken, 3000 - 3500 liraya kiraladığı salonunu, vergi % 20 ye inince 5000 liraya kiralamaya başlamıştır. Halbuki bütün birinci sınıf sinemalar yılda mesela 2 tane yerli kordelâ göstermeye mecbur tutulsalar o zaman mevcut filmlerin en iyisini oynatacaklar, onlar fazla kâr temin ettiği için prodüktörler iyi eserler çıkarmaya çalışacaklar, rekabet doğacak, filmcilik yükselecektir. Hükümet, bu işi yapmaya mecburdur, zira mesele memleket davası, propaganda işidir. Üst tarafı ise, lafüguzaftır.

Bizde film nasıl çevrilir...

Film çekme makinesinin bir tarafı, ötekine nazaran yüksekte kalıyordu. Payanda koydular öteki taraf alçakta kaldı. Öte yana payanda koydular, burası alçaldı, prodüktör, baktı başka çare yok, hop diye âletin yüksekte kalan tarafına sıçradı, muvazene de böylelikle temin edilmiş oldu

Stüdyolarımızdan birinde eski bir yerli film çekiliyor
→ Yazısı üçüncü sahifemizde →

21 Şubat 1949 - Cumhuriyet

«Ben yerli filmlere gitmiyorum. En iyisi bu şekilde çevrilen kordelâyı, ne diye göreyim? Şimdi bizim «zat-ı muhterem» duysa:

«— Ben demedim mi, işte bunların hepsi komünist ajanıdır. Milli filmleri sabote ediyorlar» diye takrir vermeye kalkar. Ama, insan sinemaya eğlenmek, güzel bir film seyretmek, hoş vakit geçirmek için gider. Göbek atan üç kadın, ikide bir çekilen gazeller, bir odada en teferruatlı şekilde soyunan hanımlar ve garibdir, hıçkırık ilham edecek yerde kahkahalar uyandıran facialar, facialar, facialar... İşte size bir yerli film.

Yalnız, işin sakat tarafı şu: Ben ve benim gibi düşünenler bu filmlere rağbet etmiyoruz diye, ne film çevirmekten vazgeçiliyor, ne de kordelâları iyileştirmek hatıra geliyor. Çünkü kötü filmleri tutan, - şükür Allaha ki adedleri gün geçtikçe azalıyor - bir kütle var. Prodüktörler bu kütle için umumiyetle «Anadolu» tâbirini kullanıyor ve onlar için 20 bin liraya film çeviriyor. Düşününüz, 20 bin liradan kendisine düşen hisseyle çalışmaya razı olan artist nasıl artisttir, operatör nasıl operatördür, rejisör nasıl rejisördür, hattâ prodüktör nasıl prodüktördür? Bunlar ne kadar hüsnüniyet sahibi olursa olsunlar, hiç filmciliğimizi kalkındırabilirler mi?

Peki «Anadolu» denilen sınıf da ortadan kalkınca ne olacak? Tek ihtimal, yerli filmciliğin tarihe gömülmesidir. Zira bugünkü şeraitte, sermayedar iyi film çeviremez. Bırakınız ki elinde elemân yoktur, olsa bile vergilerin ağırlığından metresine 80 kuruş ödediği negatif filmden bir kordelâ için ne kadar harcıyabilir? Amerikadaki milyoner prodüktör, bu bir metre negatifi 4-5 kuruşa alıyor. Sonra, diyelim ki, iyi film çevirdi, nerede oynatacak? Beyoğlunda yerli filmleri geçiren bir tek sinema vardır o da, biletlerden % 70 vergi alınırken 3000-3500 liraya kiraladığı salonunu, vergi % 20 ye inince 5000 liraya kiralamaya başlamıştır. Halbuki bütün birinci sınıf sinemalar yılda meselâ 2 tane yerli kordelâ göstermeye mecbur tutulsalar o zaman mevcud filmlerin en iyisini oynatacaklar, onlar fazla kâr temin ettiği için prodüktörler iyi eserler çıkarmaya çalışacaklar, rekabet doğacak, filmcilik yükselecektir. Hükûmet, bu işi yapmaya mecburdur, zira mesele memleket davası, propaganda işidir. Üst tarafı ise, lâfü güzaftır.»

21 Şubat 1949 Cumhuriyet

DÜŞÜNCELER

Lâf!..

Bütün işlerimizin iptidai maddesi ve maddei aslıyesi budur. Bir iş mi yapmak istiyorsunuz, karşınıza lâf dikilir. Birini yaptığı yanlış işten ikaza kalkmayınız, lâf duvar gibi önünüzdedir. Aşamazsınız, aşılamaz... İşte, dairede, sokakta evde aklınıza gelen her yerde lâfın maşallahı vardır.

Bir resmi daireye gidin karşınıza kanun olarak lâf çıkar. Saatlerce didinme işlere değil lâfta kalır.

Lâfın en muhteşemi partilerimizdedir. Senelerce bugünün muhalefet partisinden dinlediğimiz lâfı şimdi bize iktidar partisi bol bol sunmaktadır.

Demokratların Ankara'da yaptığı İstişari Kongrede delegeler lâfın çokluğundan işin aslığından demsurdular. İş vâdiyle çok lâflar edildi. Lâf, lâfda mı, lâf işte mi kalacak orasını Allah bilir.

***

Lâfın özlüsü olursa zar zor arkasından yine bir iş çıkar, ama özsüzü yokuştan teneke yuvarlanışından farksızdır. Partilerimize sirayet eden bu hal, günlük işlerimiz arasına da karıştığı için sıfır randımanla günlerimiz harcanmaktadır.

***

Bana bu fıkra ilhamını masamın üstündeki bir radyo verdi. Bu radyo, kafası dört yumruk altında sindirilmiş bir milletin malı idi. Sesinde "bırakın beni çalışayım!., der gibi bir hal vardı.

Üzüldüm, çalışmak istiyenin haline.. Üzüldüm, lâfla geçen zamana...

Tahsin ÖZTİN

31 Ekim 1950 - Hürriyet

LAF VE ÖTESİ

. "Bu radyo, kafası dört yumruk altında sindirilmiş bir milletin malı idi..."

Tıpkı, bugünkü gibi... Yazar, "laf" tan yakınıyor. Tarih 31 Ekim 1950. Yayınlanan gazete Hürriyet.

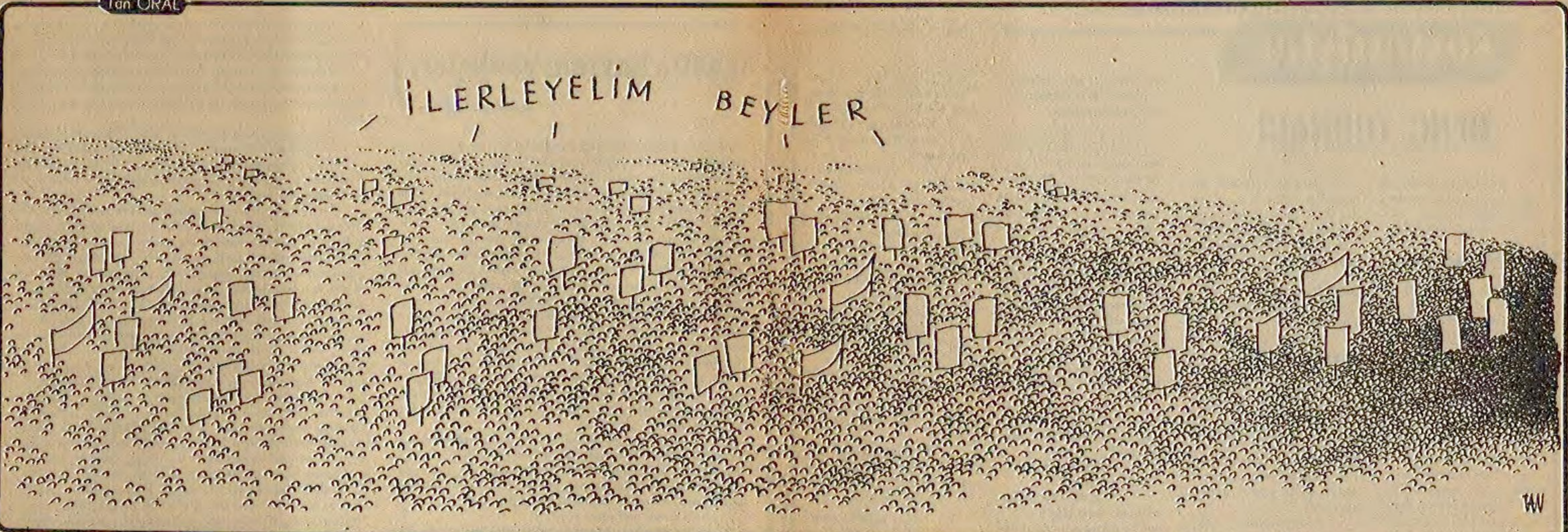
Bir nişan ilânı

Yıldız Kenter
ile
Nihat Akçan
Nişanlandılar
Ankara: 19.11.950

Eeee sonra ?...

20 Kasım 1950 - Hürriyet

Tan ORAL

TV BUGÜN

10.00 - TV MAGAZİN (Pazar TV)

Günün ilk programında, Nuray Saydar'ın hazırladığı çeşitli magazin konularını içeren bir program izlenecek.

10.25 - TÜRK HAFİF MÜZİĞİ-SEÇMELER

Bu programda, TRT arşivlerinde bulunan müzik programlarından bir demet sunulacak.

10.45 - PAZAR SOHBETİ

Bu haftaki Sohbet'in konusu "Bahar".

11.00 - ÇOCUK SİNEMASI

"Genç Serseriler" Daha önce "Alkatraz Kuşçusu", "Kiev'deki Adam" ve "Tren" gibi filmlerini izlediğimiz John Frankenheimer'in "Genç Serseriler" (The Young Savages) adlı bu filmi, 1961 Nisanında çevrildi. 103 dakika uzunluğunda. Başlıca rolleri Burt Lancester, Dine Merrill ve Shelley Winters paylaşıyor. Son zamanlarda "Kojak" adlı diziyle büyük üne kavuşan Telly Savallas'ın da, bu filmde küçük bir rolü var. Frankenheimer, "Genç Serseriler"de, filmin çevrildiği sıralarda Amerika'da güncel bir sorun olan 'asi gençler'i ele alıyor. New York'un bir mahallesinde, Porto Riko'lu ve İtalyan gençler birbiriyle savaş halindedir. İtalyan çetesinin üç üyesi, gözleri görmeyen bir adamı öldürür ve kaçarlar. Ne var ki, polisi atlatamayıp yakalanırlar. Başsavcı, o günlerde valiliğe adaylığını koymuştur. Olayla ilgilenerek, yardımcısı Hank Bell'i kovuşturmayla görevlendiriyor. Basın kararsızdır. Önceleri basit bir cinayet olayı görünümünde olan davayı ele alan Bell, zor bir işe giriştiğini anlar.

Burt Lancester

Telly Salavas

12.30 - BİR KONSER

Bu programın içeriği de henüz belli değil.

13.00 - HABERLER

13.10 - PAZAR TELEVİZYONU

Sunucuları Canan Oğuz, Cihangir Göker ve Cenk Koray'ın arasına bu hafta Tamer Durukan'ın da katılacağı Pazar Televizyonu'nda, naklen yayın yok. Ama çeşitli spor olaylarından görüntüler verilecek ve Olimpiyat dizisi izlenecek. Her hafta olduğu gibi, çizgi filmler "Pembe Panter" ile "Bay Müfettiş" ekranı renklendirecek. Türk Hafif Müziği'nin sanatçıları Nil Burak ile Erkut Taçkın. Türk Sanat Müziğinde Suna Batıgün'ü izleyeceğiz. Pazar Televizyonu Köyde adlı bölümde ise, Yıldız Ayhan var.

Dizi Filmler "Kral ve Ben" ile "Tatlı Sert"in konuları şöyle:

"Kral ve Ben" (13,30) Ekranlara veda eden bu dizinin kesin yayın saati yine belli değil. Ayrıca, TRT'nin elinde bu diziden birkaç film daha olduğu halde neden yayınlamadığı da bilinmiyor.

"Kral ve Ben" de bu hafta yayınlanacak son bölümün adı "Louise'in Aşkı". Kralın kızlarından Kai ile iyi arkadaş olan Louise'in, küçük kıza yazdığı bir mektup, Kralın eline geçer. Mektubu yanlış yorumlayan Kral çok kızar ve bu konuda Anna'yı uyarır. Bu arada, kömür oynarken yakaladığı, Kai'in annesi Fen Ling'i de hapse atar. Louise ile Kai birlikte Fen Ling'i hapisten kurtarmaya çalışırlar.

"Tatlı Sert" (17.40) - "Elmaslarla Kahvaltı" adlı bölümde Bay Steed ve Bayan Peel, elmas kaçakçılığı yapan bir şebeke ile karşı karşıya.

18.55 - TRAFİK

16 bölümden oluşan bir eğitici yerli dizinin ilk bölümünü bugün izleyeceğiz. TV Kültür Şubesi'nin hazırladığı dizinin bu bölümünde, karayollarında ve trafiğin yoğun olduğu kentlerde meydana gelen trafik kazaları ile trafik kurallarının çiğnenmesi ele alınıyor. Programda sorumlular, halk ve sürücülerle yapılan röportajlar yer alacak.

Ayrıca, TIR kamyonlarının yol açtığı kazalar, polis kontrolları ve cezalardan da görüntüler sunulacak.

19.25 - ANNA MARİA SÖYLÜYOR

Portekiz asıllı sanatçı, bu akşam okuyacağı İspanyolca şarkılarla ekrana gelecek. Bir Türk müzisyenle evli olan Anna Maria, çeşitli gece kulüplerinde sahneye çıkıyor.

20.00 - HABERLER

20.30 - COLUMBO

Columbo dizisinin bu haftaki kahramanı "Tatlı Cadı" dizisinden tanıdığımız

Larry Tate, yani Darrin'in patronu. CIA'nın en yetkili ajanlarından biri olan Brenner, çift taraflı çalışmaktadır. Durumun farkına varan arkadaşı Henderson, kendisini ihbar edeceğini söyleyince, onu öldürür ve cinayete hırsızlık süsü verir. Bu sırada, Columbo ortaya çıkar. Ancak, cinayeti kendine özgü yöntemleri ile aydınlatan Columbo'nın da, CIA ile başı derde girer.

22.00 - TRT KLASİK TÜRK MÜZİĞİ KOROSU

Nevzat Adlığ yönetimindeki koro şu yapıtları seslendirecek: "Talâtın Cevri Kamerde Mihr-i Alemde Tad Eder", "Gönüller Dolusu Bir Yar-i Biamânım Var", "Olsa Alem Risk-ı Güzarı", "Meftun Olalı Sen Şeh-i Hüban-ı Cihane", "Sevdim Yine bir Afet Gibi Yar" ve "Bahar Oldu Beyim Evde Durulmaz".

22.35 - BİR BALE "ÇEŞME BAŞI"

Ferit Tüzün'ün bu balesi daha önce televizyonda gösterilmişti. Şimdi izleyememiş olanlar için yineleniyor. Devlet Opera ve Balesi Orkestrası eşliğinde, Devlet Balesi sanatçılarını izleyeceğiz.

23.40 - GÜNE BAKIŞ

Günlerin Getirdiği

HAZIRLAYAN mustafa r. gürsel

İTALYA'DA «AŞIRI SOLCU»LARIN HAYAT PAHALILIĞI İLE MÜCADELESİ

«MERCATİNİ-ROSSİ» VE «MERCATONE-ROSSO»

İtalya'daki "dörtnala giden enflasyon"a karşı, Komünist Partisi'nin solundaki eylemci gruplar, çok etkili bir protesto hareketi başlattılar. "Kızıl - borsa" denilen halk pazarlarında, günlük ihtiyaç maddelerini normal piyasanın çok altında fiatlarla satarak, "fiat kırıcılığı" yapıyorlar. Almanya'daki "Der Spiegel"in bildirdiğine göre, örneği Milano'daki eylemci grupların önde gelen dördü birleşerek "pahalılığa karşı ortak mücadele komitesi" kurdular.

Özellikle öğrenciler ve genç işçiler arasında etkin oldukları bilinen bu grupların kurduğu komite, şimdi doğrudan doğruya üreticiden aldığı et, meyva, peynir, makarna gibi yiyecek maddelerini hiç bir kâr marjı yüklemeden Milano'nun çeşitli yerlerinde satışa çıkarıyor.

"FİAT KIRICILAR"IN YARATTIĞI KIZIL-BORSA'DAN ÖRNEKLER:

Bir kilo sığır pirzolosı.... 5000 liret yerine ...2800 liret
Bir kilo elma .... 500 liret yerine ... 180 liret

Milano'nun Komünist belediyesi, önceleri her türlü "mercatini - rossi" (Kızıl Mini-pazarlar)ı polis marifetiyle kapattırdı. Ne var ki ev kadınlarının, radikal solcuların ve başlıca sendikaların baskısına boyun eğmek zorunda kaldı.

Bunun üzerine 2000'inin üstünde Milano'lu perakende satıcı ve süper-market yüzde 15 fiat kırmaya başlamış bulunmaktalar.

"Kızıl mini - pazarlar"ın başarısının protesto hareketine katılan sol eylemcilerin sayısını gittikçe arttırdığı da bildiriliyor. Nihayet bölgenin en güçlü işçi örgütü olan Metal İşçiler Sendikası, Milano'da bir "mercatone rosso" (Dev Kızıl - pazar) kurmaya karar vermiş bulunuyor. Hem de bu kez resmi makamların onayı ile.

Şimdi "aşırı - sol"un Torino, Venedik ve Roma'da da benzeri pazarlar açmakta oldukları bildiriliyor.

Not: "Darısı bizim başımıza" desek, kominist propagandası sananlar çıkar. "Duvarları boyamaktan çok daha yararlı bir eylemcilik türü" desek, gocunanlar olur.
Onun için hiç bir yorum yapmadan haberi verip, bir de 'kızıl bir salam" satan gencin fotoğrafını "siyah beyaz" basmakla yetiniyoruz.

Maliye Bakanlığında:

"Haccac-i Zâlim" ile "Tartuffe"

Cumhuriyet tarihinde Maliye Bakanlığı ilk kez maliyeci olmayan biri tarafından yönetiliyor. Bu zatın yüksek öğrenimi de yokmuş. Bakanlığa da danışman olarak getirildiğinden yetkilerinin de olmaması gerekiyor. Ama durum bunun tam tersi. Yılmaz Ergenekon tarafından "Bakanlık Danışmanlığı"na atanan Şekip Altay son sıralarda "fiilen" müsteşarlık yapmaktaymış Maliye Bakanlığında. Siz da benim gibi "Peki, müsteşar?" diyorsunuzdur. "Müsteşar Sabahattin Alpat'ta MC'nin hızlı partizanlarından değil mi? Onu da Yılmaz Ergenekon getirmedi mi? Neden her şey Şekip Altay'a bırakılıyor?" Bürokrat dostlarımızdan öğrendik: "Bakanla müsteşarın araları iyi değil. Sabahattin Alpat'ın kendisini destekleyen İstanbul AP İl örgütüne güvenerek Yılmaz Ergenekon'a karşı bir iki çıkış yaptı. Sonunda Bakanlık içinde 'menkup' duruma düştü."...

Şimdilerde Maliye Bakanlığında herşey Şekip Altay'ın "pençe-i kahrında. Bu yüzden olacak ona, "Hacca -i Zâlim" diyorlar Ankara kulislerinde. Sabahattin Alpat da kendiliğinden "Tartuffe" oluyor.

İLGİLİLERE DUYURULUR

ADANA: 27, Nisan. (A.A.) - "Aystein Selseth Agentur" isimli Norveçli bir firma, Adana Ticaret Odasına gönderdiği yazıda, çok miktarda halı ve mobilya satın almak istediğini bildirmiştir. Oda yetkilileri, Norveçli firmanın isteğini halı ve mobilya ticareti yapan firmalarımıza duyurmuşlardır.

NOT: NORVEÇ'LİLER TÜRKİYE'Yİ PEK TANIMIYORLAR GALİBA. ÖYLE YA, TANISALARDI ADANA'YA DEĞİL ISPARTA TİCARET ODASINA BAŞVURURLARDI

HAYVANLAR

Buna kalp mi dayanır?

Özellikle sanayi toplumlarında kalp hastalıkları ölüm nedenlerinin başında geliyor. Kolay mı onca koşuşturmaya, kavgaya, gürültüye dayanmak... Ve de gün geliyor dayanamıyor yürek. Sessizce bir damar çatlıyor.

Ama tıp onun da çaresini aramakta. Yapay kalp çalışmaları süratle ilerliyor. Amerikalı uzmanlar yapay bir kalp taktıkları danayı altı aydır yaşatmayı başardılar. İnsanlar için 10 yıl dayanabilecek bir yapay kalbi de geliştirdiklerini ileri sürüyorlar.

Evet, evet, bu hayata insan kalbi dayanmıyor. Her türlü kalp ağrılarını dindirecek olan yapay kalbe merhaba!

İNSANLAR

seslenişler

GENÇ TORNACI

Aysel ÖZAKIN

Tren kalktı. Gece yolculuğu başladı. Düşünceler, anılar, tasarılar trenin öksürükleriyle kıpırdıyor, depreşiyor.

Onbeş-onaltı yaşlarında dört oğlan, Sincan'a kadar sürecek yarım saatlik yolculukları için yer arıyor: Burası boş mu?" "Evet, şimdilik boş", "Sizi rahatsız etmeyiz." "Tabii tabii."

Oturuyorlar. "Liseli misiniz?"

Bu sorum, karşımdaki genç yüzlerde ince bir utançla çıtırdayarak kırılıyor. Ben soğuk demircide çalışıyorum" "Ben elektrikçide çalışıyorum.", "Ben marangoz yanında", "Ben tornacıda."

Onlarda uyanan eksiklik duygusu beni de utandırıyor ama, bu duygunun yersiz ve ters yönlü bir duygu olduğunu sezdirmek için doğal ve açık bir sesle, işleriyle ilgili sorular soruyorum.

Tornacı, içlerinde en yoksul giyimli ama en güleç yüzlü olanı. Ötekiler uzun saçlı, balıkçı kazaklı, suskun. Başka türlü görünmek istiyorlar.

"Nasıl Sincan'da durum? Siyasi durum?"

Tornacı: "Abla siz solcusunuz galiba."

Ötekiler gülüyor. Ben de gülüyorum: "Evet"

"Bizim orada komandolar az, ama destek görüyorlar. Kavga çıkarıyorlar. Halk onları tutmuyor."

Şimdi neşeli gidiyor tren.

Tornacı, ağaçlıklı, serin, tozlu bir yolu andıran sesiyle sık sık şakacı sözler söylüyor.

"Sen hayatından çok memnun görünüyorsun."

"Ben hayattan vazgeçmişim abla. Arsızlığa vuruyoruz."

Bu itirafın ardına düşüyorum. Ve genç tornacının hayatı on dakikada bir sel gibi akıveriyor.

Günleri tornacının yanında geçiyor. Pazar sabahları boyacı sandığını koluna takıp çıkıyor. Bütün parası, babası tarafından, evin geçimi için kullanılıyor. Kahveye, sinemaya gitmek yasak.

Şu anda kaçak bir Ankara gezisinden dönüyor. "Evde dayak bekliyor bizi. Bir keresinde babam üstüme yürüdü, valla, baltaylan." Patron da kafası kızdı mı dövüyor.

"Gazete okur musun?

"Okuruz, Günaydın, Hürriyet."

"Daha ciddi, daha doğrucu gazeteleri de okur musun?"

"Onlar ağır be abla. Kafamız almaz."

"Ama daha iyi şeyler okursan, daha bilgili olursan bu zor hayatın nasıl değişeceğini anlarsın."

Bu sözlerimi hepsi doğru buluyor. Hepimiz bir an düşünüyoruz. Sessizleşiyoruz. Tornacı, eski, kirli ceketinin cebinden açılmamış bir Marlboro paketi çıkarıyor. Kendisine gizlice ayırdığı paradan, Ankara'da almış olmalı.

Bana ve arkadaşlarına tutuyor. Almam için ısteliyor.

Yaklaşıyor Sincan. Sincan yaklaşmasa, tek tek hayatımızdan ve hepimizi saran hızlı, gür, içinde geleceğin cevherini taşıyan hayattan konuşsak.

Çantamda ne kadar dergi, gazete, kitap varsa boşaltıyorum. "Teşekkür ederiz abla."

Onları bir daha göremiyeceğim.

Heyecanlı gidiyor tren. "Sizler değiştireceksiniz."

Duruyor tren. Genç tornacı, gülerek kapıda "Sigara bırakayım abla. Paketi bırakayım abla...

"Hayır hayır in, hadi tren kalkacak. Kalacaksın trende. Hadi güle güle."

Sincan'ın ışıkları uykulu. Dört oğlan gülümsüyor En çok tornacı el sallıyor.

500 ÖĞRENCİLİK BİR TÜRKOLOJİ BÖLÜMÜ BULUNAN AYN ŞEMS ÜNİVERSİTESİNDE AÇILAN TÜRK-İSLAM ESERLERİ SERGİSİNE KATILMAK ÜZERE, HALİL TUNCER, TURİZM VE TANITMA BAKANLIĞINCA KAHİRE'YE GÖNDERİLDİ. YUKARIDA HALİL TUNCER'İN YAPITLARI GÖRÜLÜYOR.

İRFAN DEMİRKOL'UN FOTOĞRAF SERGİSİ AÇMASINA DARÜŞŞAFAKA CEMİYETİ İZİN VERMEDİ

İrfan Demirkol'un "Korkmak Yok Yılmaksa Asla" adlı fotoğraf sergisi, 2 Mayıs Pazar günü Ankara Or-An Galerisi'nde açılıyor. Bilindiği gibi, sanatçının yapıtları, 8-30 Nisan tarihleri arasında da, İstanbul Birlik Sahnesi'nde sergilenmişti. Diğer yandan Demirkol'un, fotoğraf sergisi için bir buçuk ay önce başvurduğu Darüşşafaka Cemiyetinden, Genel Sekreter Faruk Barım imzasıyla, sanatçıya gelen bir cevapta, incelenmek üzere gönderilen yapıtların Resim Jürisi'nce gözden geçirildiği ve sergilenmeye uygun bulunmadığı bildirildi.

Bu karar üzerine bir açıklamada bulunan Demirkol, özel ya da yarı özel galerilerin jürilerini, politik baskılar altında kalarak, toplumcu sanatçıların çalışmalarını baltalamakla suçladı.

Demirkol, şunları da belirtti: "Sergilenmesi uygun bulunmayan fotoğraflar, kartpostal ve poster olarak daha önce yayınlanmıştı. İstanbul'dan sonra Ankara ve İzmir'de sergilenecektir. Bu yapıtlarda, teknik yönden noksanlık bulunmadığı ortadadır.

Sergi, faşizm ve anti-demokratik uygulamalar karşısında halkımızın demokrasi, bağımsızlık ve sosyalizm kavgasını yansıtıyordu. Böyle bir serginin, sergilemeye uygun bulunmaması, faşizmden ve anti-demokratik uygulamalardan yana olunduğunun belgesidir.

Sanatta kavram yanlışları

20. Şubat tarihli Politika Gazetesinde "Halk Kavram ve Halk Sanatı" adıyla yayınlanmış olan yazıma, 11 Nisan'da aynı gazetede çıkan cevap, hiç istemediğim halde sorunu kişiselleştirmek zorunda bırakmaktadır. Oysaki, özellikle, yazımda ad kullanmaktan kaçınmış, bir genellemeye gitmek istemiştim. Çünkü, amacım kişisel bir atakdan daha çok "halk kavramı ve halk sanatı"nın ele alınış biçimindeki tutarsızlıkları ortaya koyabilmek için bir değil, pekçok benzer düşünceye seslenebilmekti. Yazımda özel bir kişinin görüşleri ele alınıyorsa, bu, benim için bir bahane, bir semboldür. Bu nedenle, ad koymamak alınganlık gereği olmadığı gibi, amacım da kişilerle söyleşi yapmak, sorunum ise, bana cevap yazan kişi hiç değildir. Aynen sanat konularında sorunun, sanat malzemesi değil, sanatın kendisi olduğu gibi, yani, malzeme olarak halk sanatı değil, nereye kaynaklanırsa kaynaklansın sanatın kendisi temeldir. Sorunu bu denli öznelleştirmek amacında olanlar varsa, ancak tartışmalarla ve kişisel çekişmelerle varlıklarını sürdüren kişilerin aleti olmaya hiç niyetimiz yoktur.

Halk sanatının bugün bilimi ve belirgin öğeleriyle tanımı yapılırken hâlâ bazı kişilerin kafalarında aydınlığa kavuşmamış olması şaşırtıcıdır. Eğer bir yazar, aşağıda sıralanan türlerden hangisinin halk sanatı olduğunda kesin bir yargıya varamıyorsa, kafası arıklaşmamış demektir.

1. Halk sanatı naif sanat mıdır?

2. Halk sanatı Selçuklu ve Osmanlı -çini, hat, tezhip- geleneği midir?

3. Hangi teknik ve malzemeyle olursa olsun, Anadoluda yaşayan topluluğun oluşturduğu sanat örneklerinden yararlanan yada bu topluluk yaşayışını betimleyen bugünün ressamlarının uğraşıları mıdır halk sanatı?

4. Toplumcu gerçekçilik mi halk sanatıdır?

5. Devrimci emekçi sınıfının yaratıları mıdır yoksa?

6. P. N. Boratav yada Malik Aksel'in tanımladığı gibi bir tür müdür halk sanatı?

Bunlardan birine yada birkaçına verilecek olumlu yanıt, halk kavramını da açıkça tanımlayabilecektir. Ama bunların karmaşası değil. Bir yazar eğer, yazısında tanımlamaya uğraştığı bir sanat görüşü için Selçuklulardan Fischer'e dek geniş bir perspektif içine yayılarak değinilmedik sanat görüşü bırakmıyorsa, önce arıklaşmasını beklemeliyiz. O zaman yapılan bilimsel yanlışlar daha kısıtlı olur.

Türkiye'de resim sanatı konusunda öneriler ve savlar çevirmenlerin ve çevirilerin çokluğuyla orantılıdır. Sanat üzerine çevrilmiş bir iki kitap kaynak olmakta ve bu kitap sahiplerinin görüşlerine dayanmaktadır savlar. Lukacs ve Fischer'den başka biri daha çevrilsin belki o zaman daha geniş bir kaynaklar skalası içinde tartışılabilecektir. Bu durumda sadece dilimizdeki kitaplardan yararlanılmak zorunda kalınmaktadır. Oysaki, resim sanatını yazısız da tanımak olanağı var. Böylelikle ikinci bir dil kazanmaktadır ressamlarımız. Kuşkusuz bu dili öğrenmenin de zorlukları vardır. Çeviri kitaplardan alınan tek bir tümce bile yorumlanırken tahrif edilmektedir. Bu tümce "tıpkısının aynısının benzerinin eşi" de olsa. Ancak halk sanatının devrimci özü nedeniyle geçerlik kazanabileceği üzerine bir tümce, sınıfsal bir halkı da belirtmek amacıyla kullanılabilir. Oysaki açık seçik olmayan bir halk tanımlaması için bu tek tümce yanlış yorumlanmaktadır. Eğer gerçekten halk sanatından, Fischer'in tanımladığı gibi Marseillaise'i, Brecht'i ve Eisler'i yaratan emekçi sınıfının yaratıları anlaşılıyorsa, sorun yine sınıfsaldır. Ve bu sav Hacıbektaş-i Veli'den resim örnekleriyle kanıtlanamaz. Yanlışlar temel sorunlardadır. Halk kavramının nasıl ele alınmış olmasındadır. O nedenle, tümceleri yorumlarken ele alış biçimleri de yanlıştır. Ayrıca bir yazar eğer, kendi savını kanıtlayacak olan bir yardımcı kişiyi seçerken çelişkiye düşüyorsa bu da, inandırıcı bir sonuca ulaştırmaz kişiyi. Şöyle ki;

-Eğer ben yazımda Fischer'in "sanayileşme ile halk sanatının yok olacağı" konusundaki bir tümcesini kullanırsam ve,

-Karşıt görüşteki kişi "Türkiye feodal bir tarım ülkesidir o nedenle, bu yazarın görüşlerinin uygulanmasına olanak yoktur" derken bir başka yerde,

-"Yirminci yüzyılın en önemli sanat felsefecilerinden birinin görüşlerini, kendi görüşlerimi güçlendireceği açısından kullandım" diye söz ederse, biz sormaz mıyız bu kişiye, hangi mantıkla Fischer'i yardıma çağırdı diye? Görüşlerine karşı çıktığımız bir adamın bulgularından yararlanmak, onları kendi savımızı kanıtlamak için kullanmak ne kadar bilime saygısızlık ve bilimdışılıksa, uygulaması olanaksız görüşlerin yardımına sığınmak da o derece bilimselliğe aykırıdır. Ayrıca, Türkiye bugün kapitalist bir süreç içine girmiştir. Her ne denli, sanayi ve teknolojik gelişimi başka üstün ülkelerle karşılaştırılamayacak kadar gelişmemiş ise de, her alanda hızlı bir kapitalistleşme durumundadır. Elbette, tarihsel diyalektik yasalara göre toplum yapısı da değişecek ve Halkın artık romantik, soyut ve global bir tanımı yanlış olacaktır. Devrimci emekçi sınıfının "yeni halk türküleri" halk sanatı örneklerinden bir hayli farklıdır. -Resim sanatına pek uygun biçimler getirmemiş de olabilirler-. Ayrıca yeni bir halk sanatı acaba tekke resimlerinden mi yararlanacak?

Gelelim ikinci çeviri kitaba. Bu kitap özellikle edebiyat üzerine temellenmiş ve önemi eleştirel gerçekçilikle, toplumcu gerçekçilik arasındaki ayrımı açıklamasındadır. Resim sanatına her kalıbı bu kadar kolay uygulayabilirmiyiz? Kaldı ki, her sanat türünün özel koşulları olduğundan, belirli bir sanat dalı için önerilenlerin, bir başka sanata uygulanamayacağı açıktır. Halk sanatı için tanımlanan örnekler ancak "büyük sanat" içindeki bazı ressamlara malzeme olabilir. Toplumcu gerçekçilik ise, kavram yanlışları yapan bir yazarın kullandığı gibi bir "Dünya görüşü" değildir. Plâstik sorunların dayandırılacağı özü benimserken kullanılan bir yöntem, bir "Dünya görüşü"nün sanatta yansısıdır. Toplumcu gerçekçiliği, geleneksel sanat okulları ve akımları gibi biçimsel önerilerle sınırlamak, kaynaklarını kesinlikle belirlemek, en azından, biçimcilikle suçlanan bazı sanat akımları kadar biçimci kılmaktır onu. Hele resim sanatının geniş ve özel koşulları içinde edebiyat üzerine yazılmış bir kitabın tümcelerine dayanmak ve bunları yorumlamaya kalkmak büyük yanlışlar yaptırır kişiye. Tersini düşünün, resim sanatı üzerine yazılmış önerileri edebiyata uygulamaya kalkın, sonuç düşündürücüdür. Toplumcu gerçekçilik içinde tanımlanan resimler incelenirse, kendilerinden başka görüşlere yaslanan yapıtlarla aynı biçimsel dili kullanmış oldukları görülecektir. Uzaklara gitmeye gerek yok. Her sözün başında öne sürülen Picasso'nun Guernica'sında kübizmin biçim sorunlarını, Siquerros'da ekspresyonizmin bütün anlatımcı biçimsel dilini, Gerasimov'da 19. yüzyıl Fransız akademiklerin biçimsel diline benzerliklerin var olduğunu göremiyorsak mesleki bilgiden yoksun olduğumuzu kanıtlarız. Bu benzerlikler hata değil, yüzyılın ortak dilidir. Eskinin yerine koyduğumuz gerek biçim ve gerekse öz açısından devrimci olan sanat, evrensel boyutları içerdiği zaman işlevini yerine getirir ancak. Ve bu boyut, bütün dünya emekçileri için geçerli bir boyut olmalıdır. İşte ancak o zaman, sanatın özündeki evrensellikle de özdeşleşebilir.

Canan ÇOKER

AZİZ NESİN — böyle gelmiş böyle gitmez — 2. BÖLÜM

"KAFASINI, GÖZÜNÜ YARA, YARA KONUŞUN„

Anastas'ın arabasını beklemek için dolanıyoruz. O sokağın Tarlabaşı caddesindeki köşesine çıkmıştık ki, iki denizci inzibat eriyle karşı karşıya geldik. İkisi de boylu, yakışıklı İstanbul delikanlısıydı. Biri, az toplucaydı. Gece o saatlerde oralarda dolaştığımız için biz üç askeri okul öğrencisini hemen inzibat karakoluna götürebilirler, karakolda sabaha dek alakoyabilirler, ertesi gün de okula götürürlerdi. Okulda kimbilir bize ne yaparlardı artık... İki denizci inzibat eri, hiç de sertlik göstermediler. O tombulca olanı, bir efendi külhanbey ağzıyla, olabildiğince kibarlıkla, Anastas'ın evinin bulunduğu bu sokakta gecenin bu saatinde, üstümüzde resmi giysiyle dolaşmamızın uygun olmadığı yolunda bizi uyardıktan sonra, bizim böyle bir kötü niyetimizin olmadığını da bildiğini ekleyip,

- Ama kıyl - ü - kaal'i mucip olur efendim... Rica ederiz. evlerinize gidiniz ! dedi.

Şaştım kaldım. "Kıyl-ü-kaal'i mucip olur efendim" sözünü, ancak zamanın kibar aydın beyefendileri söyleyebilirdi. "Kıyl-ü-kaal'i mucip olur" demek, "Olur olmaz sözler söylenir" Yakışıksız laflar edilir.", "Uygunsuz söylentiler çıkar" demek anlamına gelir.

Anastas'ın evinin bulunduğu sokakta dolaşmamamız gerektiğini de, Anastas adını ağzına almadan bize dolaylı anlatmıştı.

Artık dönüp evlerimize gitsek, dağılsak ya... Hayır, denizci inzibatlardan ayrılıp, biraz daha yürüyüp yine o sokağa saptık. Onlarla birlikte olmayı istemezken, topluluktan ayrılamıyordum. Hayır, demesini beceremiyordum.

O iki denizci inzibat eri bizi bikez daha uzaktan gördüler. İşte o zaman herbirimiz bir yana da ğıldık. Hilmi'yle de nasıl ayrıldığımızı anımsamıyorum. Bir başıma kalmıştım. Yüksekkaldırım'dan aşağı inip Galata Köprüsü'ne geldim. Köprü iskelelerinden birinde bağlı Boğaziçi vapuruna girip salondaki koltuğa uzandım. Az sonra da sabah olmuştu.

Subay çıkıp da Beyoğlu dünyasına daldıktan sonra, Anastas'ın evine gitmeye kalkıştığımız gece birlikte olduğumuz, adının Sudi olduğunu sandığım delikanlıyı arada bir görürdüm. Beni tanımazdı. Bar ya da gece kulübü gibi eğlence yerlerinin yöneticisi olmuştu.

KEYVİKALAR

Biri şişman kısa boylu, öbürü zayıf uzun boyluydu. İkisi de kırkla elli yaş arasında gösteriyordu. Şişman olanının ayağında gri pantalon, sırtında lacivert spor ceket vardı. Ceketinin düğmeleri sarı parlak madendendi. Bu lacivert ceketin, sol üst cebinde sırmayla "R. A.F." harfleri işliydi. Uzun boylusunun üstünde de flanel kumaştan spor giysi vardı. Onları bir hafta tatilinin okula dönüş gününde (Cuma) Sultan ahmet alanında tanımıştım. Çevresindekilere İngilizce bişeyler anlatmaya çalışıyorlardı. O zamanlar İstanbul'da her sokak başında İngilizce bilen bikaç kişi bulunmazdı. Hiç de girgin olmadığım halde, herhalde İngilizce pratik yapabilmek için olacak, yanlarına gidip,

- Yardım edebilir miyim? dedim.

İşte tanışıklığımız böyle başladı. Sultanahmet alanında Dikilitaş'ı, Alman Çeşmesi'ni gösterdim. İlk kez yabancılarla İngilizce konuşuyordum. Çok şaşıyorum o zamanki kendime, yanlış yapmaktan hiç de korkmuyordum. İngilizce öğretmenimiz, yanlış yapmaktan korkmamamız için "Kafasını gözünü yara yara konuşun ! " demişti. Ben de O'nun öğüdünü tutuyordum. Anlatmaktan çok, anlamak daha zor geliyordu. Boğaziçi'ne gitmek istediklerini söylediler. Yürüyerek Galata Köprüsü'nde Boğaziçi vapur iskelesine geldik. Haritaya bakıp, uzun boylusu,

- Keyvikalaar ... dedi.

Ne demek istediğini anlamadığımı görünce bikaç kez,

-Keyvikalaar ! diye tekarladı.

Şişman olanı da, anlamam için heceleri tek tek söyleyerek,

- Keyvikalaar ! demeye başladı.

Keyvikalaar, hiç bilmediğim İngilizce bir sözcük. Keyvikalaar'a gitmek istiyorlardı.

DEVAM EDECEK

D.G.S.A. Kültür Haftası başlıyor

Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin Geleneksel Kültür Haftası 4 Mayıs 1976 salı günü başlayacak.

Kültür Haftasının programı şöyle:

4.5.76-salı 16.30 AÇILIŞ KONUŞMASI ve Türk Halk Musikisi (Yöneten: Adnan Ataman)

5.5.76-Çarşamba 16.30 "Altan Gürman'ın Anısına", 18.30 Barok Müzik (Uğurtan Aksel'in oda müziği konseri)

6.5.76-Perşembe 16.00 "Müzikli Sözleri" (Sunan: Timur Selçuk)

7.5.76-Cuma 16.00 "S. Arel'i Anarken" (İleri Türk Musiki Cemiyeti)

10.5.76-Pazartesi 16.00 Müzik Açıkoturumu (Timur Selçuk, Ahmet Yürür, Ali Rızı Binboğa)

11.5.76-Salı 16.00 Sinema Açıkoturumu (Vedat Türkali, Cevat Çapan, Ali Habip Özgentürk, Onat Kutlar, Sami Şekeroğlu)

12.5.76-Çarşamca 16.00 Vajda'nın bir filmi (Sunan: Hayati Asılyazıcı)

13.5.76-Perşembe 16.00 Edebiyat Açıkoturumu (Can Yücel, Murat Belge, Ataol Behramoğlu, Kemal Özer, Şükran Kurdakul)

Birlik Sahnesi'nde

«Sezuan'ın İyi İnsanı» ilgi çekiyor

Birlik Sahnesi, yeni oyunu "Sezuan'ın İyi İnsanı" nı 9 Mayısa kadar Harbiye'deki binasında sunduktan sonra, 14 Mayıs'tan itibaren Ankara turnesine başlayacak. Bertolt Brecht'in oyununu Vasıf Öngören sahneye koydu. Dekor ve kostümler Yunus Saltuk'un. Müziği Sami Altındağ, maskaları ise Özer Kabaş hazırladı. Şen-Te Şui-Ta birliğini Meral Taygun canlandırıyor. Oyunda yer alan diğer sanatçılar ise şunlar: Güler Ökten, Oktay Sözbir, Gülümser Gülhan, Kazım Hün, Ertuğ Koruyan, Nurettin Şen, Belkıs Taşkeser, Doğan Dal, Tayfun Yeşiltaş, Erdal Karadavut, Sema Yavuz Sedat Pamuk, Mehmet Müfit, Aydın Işık, Gülsen Tuncer ve çocuk sanatçı Mustafa Özkoç.

Birlik Sahnesinde - SEZUAN'IN İYİ İNSANI

Çağdaş Sahne'de "GREV„

"Irgatlıktan işçi bilincine geçen babanın öyküsü...„

Açık oturumlar ve çeşitli kültürel faaliyetleriyle Ankara'nın ilerici bir kültür merkezi haline gelen Çağdaş Sahne son olarak "Grev" oyununu sahneye koydu. Oyun, seyirciyle dialog kurulması esası üzerine kurulmuş. Çağdaş Sahne' bu oyunla "epik" türde bir çalışmayı sergilemiş oluyor. Metin yazımı, Nihat Asyalı ve Yusuf Dağüstün tarafından gerçekleştirilmiş.

Oyunun asıl ilginç ve güçlü yanış 1973 yazında, Bursa otomontaj sanayiindeki beşbinden fazla işçinin katıldığı önemli grevi, tamamiyle orijinal belgelere, anlatımlara dayanarak seyirciye verilmesidir. Bu önemli grev, işverenler kadar işçi kesimini temsil etmediği günden güne açığa çıkan sarı sendikalarca da baltalanmıştı. "Grev" metninin yazımında olayların gerçeğine bağlı kalmak endişesi, uydurma, farazi ve boş sözlerden kurulu bir oyun yerine, seyirciyle dialog kurabilen bir tiyatro olayının doğmasını sağlamıştır. Kanımca oyunun yazarları, kayda değer başarılı bir örnek vermiştir.

Oyunun sahnelenmesinde, seyirci ile samimi bir dialog kurma endişesi, bir takım ucuz sloganlardan ve anlamsız gösteri kalabalığından kaçınmayı gerektirmiş. Bu da oyunun inandırıcılığa etkin bir gerçekçi görünüme kavuşmasına neden olmuş.

Epik tiyatro, bizdeki çok kişinin sanısının tersine takım oyunculuğu gürültüsü altında sanatçıların tek tek beceriksizliklerini kapamaya yarayacak bir tür değildir. Ciddi bir tiyatro çalışmasında bu görülür. Çağdaş Sahne'nin gerçekçi ve titiz bir çalışma ile sahnelediği "Grev" oyununda bunu görmek mümkün. Takım oyunculuğuna da beceri ve yetenek sahibi olanlar katılabiliyor. İhsan Sarıvar, Seval Yurdakul, Berin Ötenal, anlatımcı olarak Cevza Şipal, Köksal Engür, Ayşe Sönmez ve Erdinç Bora bu anlamda iyi bir oyunculuk örneği veriyorlar. Diğer oyuncuların arasında, kendini ön plana almak çabasında olanlar kadar, henüz sahne tekniğinin gereklerini bilmeyenler bile var.

Sahneye koyucu Yılmaz Onay, abartmacılık ve şarlatanlığa gitmeyen, seyirciyle iyi bir etkileşim kurabilecek, vurgulamaları yerinde yapan başarılı bir örnek veriyor.

Oyunun ana motifi bir yerde, ırgatlıktan işçi bilincine geçen Baba'nın öyküsüdür. Olayların bu motif etrafında geliştiği görülüyor. Çağdaş Sahne'nin müzikli oyun konusundaki sorunları, bu oyunda da devam ediyor.

Vecdi Sayar, oyunun hareketli yapısına, gereken vurgulamalarına uygun başarılı bir dekor çalışması yapmış.

"Grev" Çağdaş Sahnenin, bu sezonda en başarılı ve kutlanacak çalışması ve seyircinin izlemesi gereken bir oyun....

İlber ORTAYLI

SPOR

MUHAMMED ALİ, JİMMY YOUNG'I SAYI İLE YENDİ

LANDOVER – Dünya Ağır Siklet Boks Şampiyonu, Muhammet Ali sabaha karşı Landover'de Ağır Siklet Boksör Jimmy Young'la dün yaptığı maçı 15. nci raundun sonunda sayıyla kazandı.

Son derece sönük geçtiği ve Ali'nin en ağır oyunlarından birini gösterdiği maçın on raundu genellikle Young'un üstünlüğü içinde geçti, hatta Muhammet Ali'nin maçı sayıyla kazandığı açıklanınca 15 bin seyirci buna çeşitli tepkiler gösterdi.

Muhammet Ali'nin maç boyunca Young'a sayı yapacak bir yumruk indirmek istediği anda rakibinin iplere yaslanarak kendisinden kaçtığı dikkat çekmiştir. Maça 104.5 kilo ağırlıkla çıkan Ali'nin son derece etkili olarak tanınan solu bile Young'da bir etki yapmadı.

Maçın 14 ncü raundundan sonra hakemlerin Ali'ye 8-6-1'lik bir puan verdikleri ve maçın skorunu 75-76 olarak ilan ettikleri açıklandı.

Bu, Ali'nin bu yıl içinde kazandığı ikinci, 1974 de Zaire'de George Foreman'ı yendiğinden bu yana da altıncı başarısı. Ali şimdiye kadar 53 maçtan 37'si nakavtla olmak üzere 51'ini kazandı, iki kez yenildi, ancak hiç berabere kalmadı.

Kral Kupasını 2. lig takımı Southampton aldı

LONDRA – İngiltere Futbol Federasyonu Kral Kupasını Manchester United'i dün 1-0 yenen ikinci küme takımlarından Southampton kazandı.

Southampton'a kupayı kazandıran golü 82. dakikada Osgood'un ara pasını iyi değerlendiren Bobby Stokes attı.

Dünyanın en eski futbol turnuvalarından biri olan ve 75. finali dün oynanan kupayı, son üç yıl içinde ikinci bir ikinci küme takımı kazandı.

Wembley'de oynanan finali 100 bin kişi izledi ve 122 milyon TL. gelir sağlandı. (THA)

KEN NORTON, RAN STANDER'LE YAPTIĞI KARŞILAŞMAYI HAKEM KARARIYLA KAZANDI

Ağır siklet boksör Ken Norton, dün gece Ron Stander'le yaptığı 12 raundluk maçı beşinci raundda hakem kararı ile kazanmıştır.

Öte yandan Ken Norton'un da rakibini yenmesiyle, Ali ve Norton'un Eylül ayında 10 milyon dolarlık maç yapacakları açıklandı.

GENÇLERİMİZ YUGOSLAVYA'YI GÜZEL BİR OYUNDAN SONRA 72-65 MAĞLUP ETTİ

Türkiye, ilk kez Gençler Basketbol Şampiyonu oldu

● *İlk yarıyı 31-33 yenik kapayan Gençlerimiz ikinci yarıdaki oyunlarıyla bol-bol alkış topladılar.*

BURSA – 14. Balkan Gençler Basketbol Şampiyonluğunu Yugoslavya karşısında çok güzel bir oyun sergileyen Türk Genç Basketbol Takımı kazandı. İlk kez Balkan Gençler şampiyonu oldu.

72-65 Türk Genç Basketbol Takımının galibiyetiyle sona eren müsabakada takım kadroları şu isimlerden oluştu:

HAKEMLER: Aldo Albanesi (İtalyan) Petar Chichkov (Bulgaristan)

TÜRKİYE: Ömürden(10), Erman (8), Mehmet (23), Aytek (6), Sadi (6), Serdefe(21) Melih

YUGOSLAVYA: Mile(4), Slobodan(2), Branko(2), Zeljko (7), Nebojsa(28), Miodrag(10) Cebo(12)

Öte yandan, Türk Basketbol Takımının ilk kez Balkan Gençler Basketbol Şampiyonu olması, basketbolseverler tarafından büyük bir sevinçle karşılandı. Kapalı Spor Salonunda ellerinde bayraklarla şehir içine dağılan gençler, Atatürk Anıtı önünde İstiklâl Marşı söyleyerek dağıldılar.

KEMAL TÜRKLER

(Baştarafı I. de)

örgütlü, bilinçli işçi önderlerini tutukladı, her 1 Mayıs öncesinde olağanüstü tedbirler alarak yılgınlık, korku ve terör yaratmaya çalıştı. Sermaye sınıflarını bu denli korkutan olgu, 1 Mayısın özünde yatmaktadır. Çünkü 1 Mayıs, her şeyden önce, her ülkede ve tüm dünyada işçilerin sermaye egemenliğine ve zulme karşı birlik ve mücadelelerinin bayrağıdır. Doğuşundan günümüze kadar 1 Mayıs'ın esas sloganı "Bütün ülkelerin işçileri birleşin" olarak kaldı. Dünyada ilk kutlama tarihi olan 1890 yılından bu yana güncelliğini yitirmeyen 1 Mayıs, her yıl daha geniş işçi ve emekçi kitleleri tarafından gittikçe büyüyen gösterilerle kutlandı. 1 Mayıs'ı bu denli unutulmaz ve birleştirici kılan nedenlerin temelinde, emek dünyasının, sermaye, sömürü, kâr ve baskı dünyasına karşı sürdürdüğü yiğit mücadele yatar. Dün olduğu gibi, bundan sonra da hiçbir güç 1 Mayısın tüm dünya işçileri tarafından birlik ve dayanışma içinde büyük bir coşkuyla kutlanmasını engelleyemeyecektir. İnsanlığın üçte birinin sömürü ve zulümden kurtulduğu, özgürlüğün ekmek kadar kutsallaştığı günümüzde, 1 Mayıs'ta alanları dolduran her ülkenin işçi sınıfı, sadece dünya işçilerinin ortak istemlerini haykırmakla kalmıyor, 1 Mayıs'ı mücadelesiyle yaratan, sekiz saatlik iş günü için 1886 yılında genel greve giden ve bu uğurda kurbanlar veren Amerikan işçi sınıfının yiğit önderlerini saygıyla anıyor."

"SERMAYE BASKISINDAN KURTULAN İNSANLIK"

DİSK Genel Başkanı, 1 Mayıs'ı doğuran olayların 90 yıl önce başladığını hatırlatarak, işçilerin mücadelelerine örnekler verdi, dünyanın çeşitli yerlerinde işçilerin öldürüldüklerini anlattı.

DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler, çeşitli ülkelerden örnekler verdiği konuşmasında şunları söyledi:

"İnsanlığın üçte biri sermayenin egemenliğinden kurtuldu, sömürge ülkelerin sayısı parmakla gösterilecek kadar azaldı. Daha son yıllara kadar bir sömürge ülkeler kıtası olan Afrika'da en son Gine, Mozambik, Angola halkları bağımsızlıklarını kazandılar. Ulusal kurtuluş için savaşan halklar aynı anda emperyalizmin ekonomik yağına ve sömürüsüne karşı yiğit bir mücadele veriyorlar. Japon, sonra Fransız ve en sonunda Amerikan emperyalizmini büyük bir bozguna uğratan Vietnam halkı, yeni sömürgecilerin böldüğü ülkesini birleştiriyor. Ortadoğu'nun Arap halkları, Amerikan emperyalizminin beslediği İsrail saldırganlığına karşı işgal altındaki toprakları için savaşını sürdürüyor. Cezayir, Suriye, Irak gibi ülkelerde, emekçi kitleler emperyalizmin ekonomik saldırısına karşı, kendi doğal zenginliklerini millileştiriyor ve ekonomik bağımsızlık buhranının hem neden hem de sonuçlarına karşı mücadeleyi yükselten örgütlü işçi sınıfları tekellerden yana olan iktidarların yerine ilerici ve demokratik hükümetler istiyorlar, sosyalizmin başarıları emekçi kitlelere gerçek çıkış yolunu gösteriyor."

Siyasal güçler dengesinin dünya çapında bağımsızlıktan, demokrasi, barış ve toplumsal ilerlemeden yana güçler ve halklar lehine hızla değiştiğine işaret eden Kemal Türkler, "Fakat gerileyen emperyalist sistemin saldırganlığı artıyor" diyerek şunları söyledi:

"Gerileyen emperyalist sistemin saldırganlığı artıyor. Sosyalist sisteme ve halkların mücadelesine karşı silahlanmayı ve soğuk savaşı kışkırtıyor. Bugün girişemediği dünya savaşının yerine, bölgesel savaşları alevlendiriyor. Böylece Ortadoğu'da Kıbrısta olduğu gibi halkları bölmek, parçalamak ve yeni askeri üsler elde etmek istiyor. Başta Amerika olmak üzere emperyalist devletler birçok ülkede gerici ve faşist hükümetleri destekliyorlar, besliyorlar. Şili'de olduğu gibi, halkın gerçek ve yasal temsilcilerini devirip, eli kanlı tekellerin iktidarını kurmak için faşist güçlerle işbirliği yapıyorlar."

"VATAN VE HALK DÜŞMANI İKTİDAR..."

İktidardaki hükümeti de eleştiren Türkler bu konuda görüşlerini şöyle belirtti:

"Bugün, ülkemizde de Amerikan emperyalizminin desteklediği, faşizme fırsat arayan, vatan ve halk düşmanı bir iktidar var. Adına Milliyetçi Cephe denen bu yasadışı ve azınlık iktidarı işbaşında. Bu dönem içinde hayat pahalılığı ve işsizlik durmadan arttı ve artıyor; işçi ücretleri, memur maaşları ve köylü gelirleri sürekli olarak düşüyor. Buna karşılık yerli ve emperyalist sermayeli tekelci kapitalistlerin kârı gittikçe akıl almaz bir hızla artıyor. İşçi, köylü, memur, esnaf, küçük üretici yani nüfusumuzun büyük çoğunluğunu oluşturan, tüm değer ve zenginlikleri yaratan emekçi halkımızın yaşama ve çalışma koşulları ağırlaşıyor. Hayat çekilmez hale geliyor."

"NE SAĞDAN NE SOLDAN DERS ALIRIZ..."

Ulusal ve demokratik bir hükümet isteyen geniş emekçi kitlelerin mücadelesini geriletmek için hükümetin elindeki tüm güçleri seferber ettiğini ileri süren DİSK Genel Başkanı Türkler, bu konuda şunları söyledi:

"Emekçiden yana, ilerici, ulusal ve demokratik bir hükümet isteyen geniş emekçi kitlelerin demokratik, sendikal ve siyasal hak ve özgürlükleri koruma ve genişletme mücadelesi gelişiyor. Bu savaşımızı ezmek, geriletmek ve emekçi halkımızı parçalamak için büyük sermayenin emriyle hareket eden MC iktidarı, elindeki tüm güçleri seferber ediyor. Cinayetleri, adam kaçırmaları, baskınları besliyor, kışkırtıyor. Fakat her şeye rağmen sömürüsüz ve özgür bir Türkiye için mücadelenin, ancak birlik içinde başarıya ulaşacağı hızla kavranıyor. Biz sadece işçi sınıfının değil, yoksul köylülerin, tüm çalışanların örgütlü mücadele birliğinden, tüm halkımızın ilerici demokratik kitle örgütlerinde birleşmesinden yanayız. Artık DİSK, dost ve düşmanın hesaba katmak zorunda olduğu, güçlü, mücadeleci, kararlı ve sorumlu bir demokratik sınıf ve kitle örgütü olarak işçi sınıfımızın tek gerçek temsilcisi olmuştur. DİSK, taşıdığı sınıfsal ve tarihsel sorumluluğun bilincindedir. Bunun gereği olarak sağ ve soldan alacağı hiçbir ders olmadığı gibi, hiç kimseye de ders vermeye niyetli değildir. Bugün yüzbinlerce kadın ve erkek emekçinin, memurun, aydının, öğrencinin DİSK'in çağırısına cevap vererek 1 Mayıs'ı kutlamaları, örgütümüzün birleştirici, mücadeleci ve sorumlu siyasetinin yeni ve tarihsel bir başarısıdır."

... VE DİSK'İN İSTEKLERİ

Konuşmasında DİSK'in acil isteklerini de tekrarlayan Türkler şunları söyledi:

"Referandum hakkı yasalaşmalıdır. Grev hakkına konan sınırlamalar kaldırılmalıdır, lokavt yasaklanmalıdır, tüm çalışanlara grevli ve toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkı tanınmalıdır. Tüm çalışanlar ve özellikle emekçi köylüler, sosyal güvenliğe kavuşturulmalıdır. Ücret kaybı olmadan 40 saatlik iş haftası ve yılda bir aylık ücretli tatil gerçekleştirilmelidir. Tüm çalışanlar için işsizlik sigortası yasalaşmalıdır. Ücretler ve tüm emekçilerin gelir düzeyi yükseltilmeli, orman ve tarım işçileri için gelir garantisi sağlanmalıdır."

Ortadoğu Gazetesi yazarı Haber Dairesi Başkanı oluyor

ANKARA (Politika) – TRT Haber Müdürü Erdinç Sağlam'ın bu görevinden alınıp yerine vekâleten Tayyar Şafak'ın atanmasından sonra, kurum üst yöneticileri arasında yeni atamalar yapılacağı belirtiliyor. Verilen bilgiye göre, TRT Teknik Genel Müdür Yardımcısı Doğan Erden'in yerine Televizyon Dairesi Başkanı Fahrettin Işıkçı getirilecek, Işıkçı'dan boşalan göreve, Haber Dairesi Başkanı Hamiz Tezkan, onun yerine de halen Karataş'ın Danışmanlığını yapan Ortadoğu Gazetesi yazarı Ahmet Güner atanacaktır.

DÜN 1 MAYIS'TI

(Baştarafı I. de)

Konvoyun Taksim'e gelişi saat 13.30'da bile tamamlanmamıştı. Taksim Alanını dolduran yüzbinlerce işçiye, her geçen dakika binlerce katılıyordu. Alana gelen işçiler, belli bir düzen içinde yerlerini aldıktan sonra Kemal Türkler, DİSK'in görüşünü yansıtan konuşmasını yaptı.

Kemal Türkler'in konuşmasından sonra, alanı dolduran yüzbinler hep bir ağızdan mücadele andı içti. Saat 3.30'da DİSK adına Sıtkı Coşkun, 1 Mayıs Dayanışma ve Mücadele mitinginin sona erdiğini bildirdi. Büyük kalabalık Taksim alanından gene disiplin içinde dağıldı.

Demirel, Üniversite rektörleri ile gençlik sorunlarını görüştü

ANKARA – Başbakan Süleyman Demirel, Türkiye'nin çeşitli illerindeki üniversite rektörleriyle, yüksek öğretim kurumlarında meydana gelen anarşik olaylar, bunların önlenmesi için alınacak tedbirler ve üniversitelerin çeşitli sorunlarını görüşmek üzere bir toplantı düzenledi.

Demirel'in başkanlığında başbakanlıkta yapılan toplantıya başbakan yardımcıları Prof. Necmettin Erbakan, Prof. Turhan Feyzioğlu ve Alpaslan Türkeş ile Devlet Bakanı Seyfi Öztürk, Milli Eğitim Bakanı Ali Naili Erdem, İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk, Kültür Bakanı Rıfkı Danışman, Gençlik ve Spor Bakanı Ali Şevki Erek ile İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Halûk Alp, İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörü Prof. Kemal Kafalı, Ankara Üniversitesi Rektörü Prof Tahsin Özgüç, Ege Üniversitesi Rektörü Prof. Necati Akgün, Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof. Hurşit Ertuğrul Orta-Doğu Teknik Üniversitesi Rektörü Prof. Ilgaz alyanak, Karadeniz Teknik Üniversitesi rektörü Prof. Ahmet Özel, Hacettepe Üniversitesi rektörü, Prof. Doğan Karan, Boğaziçi Üniversitesi rektörü Prof. Abdullah Kuran, Diyarbakır Üniversitesi Rektörü Prof. İlhami Nasuhioğlu, Çukurova Üniversitesi Rektörü Prof. Mithat Özsan, Bursa Üniversitesi Rektörü Prof. Ömer Fethi Tezok, Elazığ Üniversitesi Rektörü Prof. Mustafa Temizer, Eskişehir Üniversitesi Rektörü Prof. Servet Bilir Sivas Üniversitesi Rektörü Prof Muvaffak Akman, Samsun Üniversitesi Rektörü Prof. Hasan Tahsin Tuncalı, Malatya Üniversitesi Rektörü Prof. Süreyya Aybar, Konya Üniversitesi Rektörü Prof. Ali Rıza Çetik katıldılar.

Başbakan Demirel, toplantıdan önce gazetecilere şunları söyledi.

"Üniversitelerimizin sorunlarına değerli rektörlerimizle birlikte hükümet olarak devamlı bir şekilde çare arıyoruz. Bu toplantımız geçen bir sene zarfında yaptığımız üçüncü toplantıdır.

Bu toplantıda üniversitelerimizin bütün sorunları ve bu arada öğretim ve eğitim özgürlüğünü zedeleyen hususlar, bunların ortadan kaldırılması için alınmış tedbirlerin ne netice verdiği ve yeniden alınacak tedbirler üzerinde değerli rektörlerimizle görüşmeler de bulunacağız. Konu budur."

"EYLEMLERİN AKADEMİK SORUNLARLA İLGİSİ YOK"

Toplantıdan sonra yayınlanan hükümet bildirisinde "Kanun dışı eylemlerin akademik sorunlarla ve masum öğrenci istekleriyle ilgili olmadığının tesbit edildiği" açıklandı. (THA)

ALÇIN: «İŞÇİ SINIFI SUNİ BÖLÜNMÜŞLÜKTEN KURTARILMALI»

ANKARA (Politika) CHP Gençlik Kolları Genel Başkanı Zeki Alçın, DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler, Türk-İş Genel Başkanı Halil Tunç ve bütün Sendika başkanlarına gönderdiği mektupta, Türkiye'de demokrasiyi yaşatmak için işçi sınıfının "öncü" olmasının gerektiğini söyledi ve, "Ama şu anda işçi sınıfının bu tarihsel öncülük görevini yerine getirmesinde en büyük engel bizzat işçi sınıfının suni bölünmüşlüğüdür" dedi.

Zeki Alçın mektubunda 1 Mayıs İşçi Bayramının önemli bir gün olduğunu belirterek özetle şunları söyledi:

"Türkiye bir aşamaya gelmiştir. Gündemi de demokrasiyi yaşatma sorunudur. Sermayenin demokrasiyi geriletmek için bu denli uğraştığı dönemde, tüm emekçilerin demokrasiyi yaşatmak ve daha ileriye götürmek için en az onlar kadar ve mutlak daha azimli mücadele vermeleri kaçınılmazdır. Üstelik halkın en örgütlü kesimi olan işçi sınıfının bu kavgada da öncülük görevi vardır."

Bugün bir işveren konfederasyonuna karşı, 750 işçi sendikası ve 3 işçi konfederasyonu olduğunu belirten Zeki Alçın mektubunda, bu durumu "sun'i bölünmüşlük" olarak niteleyerek, işçi sınıfının ergeç tek yapıda birleşeceğini söyledi ve, "bu bölünmüşlüğü aşamayan işçi örgütleri, aslında sermayeye hizmet etmektedirler" dedi.

NOTLAR

(Baştarafı I. de)

deydi. Türkiye işçi, öğrenci, halk örgütlerini temsil eden dövizler, bayraklar ve flâmalar alanın dört bir köşesine serpiştirilmişti. İşçi yürüyüş kolları "İşçiler geliyor!" sesleriyle karşılanırken, coşkun bir biçimde cevap veriyorlardı alkışlara, kadın işçiler, erkek işçiler genç işçiler, yaşlı işçiler... Türkiye İşçi Hareketinin bu en büyük gününün, eksiksiz bir biçimde kutlanması için herkes elinden geleni yapıyordu.

TAKSİM EN GÖRKEMLİ GÜNÜNÜ YAŞIYORDU

Mitinge katılmak üzere gelen yürüyüş kolları meydana saat 10.45'te girmeye başladılar. Üç saat bir çeyrek sonra, yani saat 14'te hâlâ hiç kesintisiz devam etmekteydi akın. Ve nice tarihi günler görmüş olan Taksim alanı, belki de en görkemli gününü yaşıyordu.

X X X

Belediye Başkanı Ahmet İsvan ile eşi protokol tribününe saat 10 dolaylarında geldiler. O sırada alan henüz dolmaya başlamamıştı. Hava da, sanki bu günün bahar bayramı olmadığını vurgulamak istercesine alabildiğine soğuktu. İsvan ve eşi soğuğa rağmen miting sonuna kadar alandan ayrılmadılar.

CHP'Lİ MİLLETVEKİLLERİ DE VARDI

Mitinge bazı CHP'li milletvekilleri de katıldılar. Süleyman Genç, Metin Tüzün, Vahit Çalın ve diğerleri Beşiktaş'taki gruplarla birlikte meydana geldiler. Protokol tribününde, özellikle sosyalist bloktan bazı diplomatlar ve yabancı gazeteciler de bulunuyordu.

X X X

Taksim mitingine Türk ilerici hareketinin ve solunun tüm fraksiyonları katıldı. Fakat miting, bir slogan yarışına dönüşmedi. DİSK'in ve işçilerin sesi egemendi. "Hükümet İstifa!" "Katil İktidar!" "Bağımsız Türkiye" ve "Faşizme geçit yok!" gibi sloganlarda ise herkes birleşmekteydi.

X X X

Mitingde en ağır görev Sıtkı Coşkun'un omuzlarındaydı. Coşkun, mitingin başından sonuna kadar o büyük kalabalığı gür sesiyle yönetti. Hem koro başkanlığı hem de trafik memurluğu yaptı.

EN ÇOK ALKIŞI TÖB-DER TOPLADI

Alana giren gruplar arasında en çok alkışlanan TÖB-DER grubu oldu.

Korteje katılanlar arasında Yazarlar Sendikası da vardı. Aziz Nesin, Yaşar Kemal, Çetin Altan, Erdal Öz, Adalet Ağaoğlu, Erol Toy, Hasan İzzettin Dinamo ve daha birçok yazar, İşçi Bayramında yazarların da işçi sınıfı yanında olduğunu bağırarak Beşiktaş'tan Taksim'e yürüdüler. Yazarların ardında sinema emekçileri vardı. Oyuncu Hakan Balamir, Orçun Sonat ve Semra Özdamar'ın da yer aldığı kortejde Yeşilçam'ın değişik kesimlerini temsil eden emekçiler ve bu arada grev'de olan Acar Film İşçileri de bulunuyordu.

200 BİN'İ AŞKIN KALABALIK

Taksim alanındaki kalabalık için herkes bir sayı öne sürüyordu. Ancak gerçeğe yakın bir sayı vermek gerekirse o da 200 bin kişinin üzerindeki insan seliydi...

ÇAĞLAYANGİL KENYA'DA BİTSİOS İLE GÖRÜŞECEK

ANKARA – Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil ve teknisyenlerden oluşan on kişilik bir grup Kenya'nın başkentinde toplanan Üçtandıt konferansına katılmak üzere dün sabah Ankara'dan ayrıldı. Çağlayangil'in Afrika'nın göbeği sayılan Kenya'da Yunan Dışişleri Bakanı Bitsios, ABD Dışişleri Bakanı Kissinger ile ikili görüşmeler yapacağı bildirilmekte.

Türk-Amerikan Askeri İşbirliği anlaşmasının ABD senatosunda onaylanması tehlikeye girmiş bulunduğundan, ABD'nin Türkiye-Yunanistan arasında doğrudan görüşmeler önerdiği, Karamanlis-Demirel zirvesinin de bu amaçla ortaya atıldığı öne sürülmekte. Safariler ülkesi Kenya'nın başkenti Nairobi'de Türk-Yunan ve ABD'li Devlet adamları arasında bu zirveyle ilgili konuşmaların yapılacağı bildirilmekte.

DP, Başbakan hakkındaki gensoruyu bu hafta içinde Meclise getiriyor

ANKARA (Politika) – DP, MC iktidarının parlamento içi denetim yoluyla iş başından uzaklaştırılması amacıyla çalışmalarını sürdürüyor. Ülkeyi saran kanlı olaylar ve sürüp giden asayişsizlik konularını içeren bir gensoru önergesi hazırlıyor. DP Millet Meclisi Grup Başkanvekili Mehmet Altınsoy, dün bu konuda Politika muhabirinin sorularını cevaplarken, "Başbakan hükümetin başı olarak ülkedeki asayişten ekonomik sorunlara kadar herşeyden sorumlu kişidir. Başbakanın düşürülmesini öngören gensoru önergemizi önümüzdeki hafta içinde Millet Meclisi Başkanlığına vereceğiz. Bugünkü tablo karşısında MSP'nin bu önergemizi destekleyip, desteklemeyeceği yapacağı vicdan muhasebesine bağlıdır." dedi.

Altınsoy, Politika muhabirinin sorularını cevaplarken şöyle dedi:

"–Türkiye'de asayişten söz edilemez olmuştur. Üniversite ve yüksek okullar daha açılmadan kapanmaktadır. Öğrenim kurumları işleyemez olmuştur. Can ve mal güvenliğinden hiç söz edilmez. Bunun yanında çeşitli olaylar körüklenmektedir. Mezhep çatışmaları teşvik edilmektedir. Bu hükümetin iç barışı sağlayamayacağı ve aciz kaldığı artık bir gerçektir. Bu hükümetin düşürülüp iş başından uzaklaştırılmasının bir memleket hizmeti olduğuna inanarak, bu anlayışla gensoru önergesini hazırlamaya koyulduk."

İŞÇİLER DE BAYRAM YAPAR...

▲ I Mayıs, İşçi Bayramı olarak dün Dünyanın değişik ülkelerinde bir yandan kutlanırken, bir yandan da çeşitli olaylara sahne oldu. Portekiz de Kominist Partisi Merkezi bombalanırken, Almanya'da grevde olan işçiler de gazetelerin basılmasını engelledi: İspanya'da polisle işçiler arasında çatışma çıktı, Belçika'da hükümet protesto edildi. İtalya'da ve Türkiye'de de, I Mayıs İşçi Bayramı tam bir disiplin içinde kutlandı. Dün Taksim Alanı'ndaki miting, önceden planlanmış saldırılar hazırlanmadığı, kışkırtıcılar saldırtılmadığı taktirde en büyük toplantıların dahi örnek biçimde yapılabilineceğinin bir örneğiydi. Yukarıdaki ve yandaki fotoğraflar dün İstanbul'da, aşağıdaki fotoğraf da İtalya'nın başkenti Roma'da kutlanan İşçi Bayramını sergiliyor. ▼

İspanya'da yasağa rağmen törenler yapıldı

DÜNYA 1 MAYISA İŞÇİLERİN GÖSTERİ VE GREVLERİYLE GİRDİ

MADRİD - I Mayıs nedeniyle dün dünyanın çeşitli yerlerin e gösteriler ve grevler yapıldı.

panya'da yasağa rağmen solcugruplargösteriler yapmaya başladılar. Polis kuvvetleri de alarma geçirildi. Cuma günü yapılan hazırlık gösterilerinde ise, Madrid Üniversitesi kampusunda polisle öğrenciler arasında ufak tefek çatışmalar çıktı, ancak olay büyümeden bastırıldı. Göstericilerin polisin önünden kaçarken "birlik", "özgürlük" şeklinde bağırdıkları belirtildi. Solcu Partiler ise devlet Başkanı Franco'nun ölümünden sonra ülkede demokrasinin yerleştirilmediğini ileri süren beyanlarda bulundular.

● BATI ALMANYA'DA

Batı Almanya'da ise basın işçilerinin grevine karşılık işverenin lokavt ilan etmesi yüzünden grevden vaz geçmeyen işçiler hafta sonunda yayınlanan bazı gazetelerin basılmasına engel oldular.

Baskı işçileri sendikası başkanı Leonhard Mahlein, işverenlerle zam konusunda uzun bir mücadele vermeye hazır olduklarını açıkladı. Mahlein ayrıca işveren, lokavtı kaldırmadıkca grevden vaz geçmeyeceklerini bildirdi.

● MOSKOVA'DA

Sovyetler Birliği hükümeti ise I Mayıs bayramı için yayınladığı mesajda halka daha iyi hayat koşulları vaad etti.

Moskova'daki kutlama gösterileri sırasında Rus liderleri Kızıl Meydan'dan bunu seyrettiler. Komünist Partisi lideri Leonid Brejnev ise bir otomobil fabrikasında yaptığı konuşmada, "partimizin bütün siyaseti ve planları halkımıza daha iyi bir hayat temin etmek temeline oturtulmuştur," dedi.

● MEKSİKA'DA

Mexico City havaalanının 35 vergi memuresinin işi bırakmaları yüzünden ise yüzlerce turist alanda saatlerce beklemek zorunda kaldı.

Memurelerin grevi yüzünden bazı seferler iptal edildi, bir çokları da gecikti. Cuma gecesi anlaşmazlığı sona erdirmek için işveren ve işçi temsilcileri arasında başlatılan pazarlıkların devam ettiği bildirilmekte. Grevci memurelerin maaş zammı istedikleri öğrenildi.

● JAPONYA'DA OLAYLAR

Japonya'da ise Lockheed Uçak Şirketinin dağıttığı rüşvetin yarattığı skandalın yankıları devam etmekte.

Solcu yeraltı grupları ve bazı partiler Japonya'nın çeşitli bölgelerinde rüşvet olayını protesto etmek amacıyla I Mayıs'ta gösteri ve mitingler yaptılar. Ancak Japonya'yı etkisi altına alan şiddetli yağmurların mitingler ve gösterilere katılma oranını büyük ölçüde düşürdüğü verilen haberler arasında.

Ancak Tokyo'da düzenlenen mitinge 500 bin kişinin yanı sıra Japonya'nın bütün Muhalefet Parti liderleri de katıldı.

● KANADA'DA

Kanada'nın Quebec şehrinde ise öğretmenler ve Sosyal Yardım memurlarının grevi yüzünden bütün okullar kapandı.

Öğretmenler, hükümet temsilcilerinin öğretmenler ve sosyal yardım memurlarıyla yeni bir anlaşma imzalamak için yapılacak pazarlıklara gelmemeleri üstüne greve gittiler. Greve 77 bin 125 öğretmenin katıldığı verilen haberler arasında. (THA)

Politika

Alpkaya davasında mahkemenin suç ihbarı işlem görürse:

Sancar hakkındaki davayı Kara Kuvvetleri Komutanı açacak

ANKARA - (Politika) - Genelkurmay Mahkemesinin verdiği kararın yankıları devam ediyor. Hukukçular Genelkurmay Başkanı hakkında onun kanuni vekili olan Kara Kuvvetleri Komutanı Ersun'un dava açtırabileceği belirtiliyor. Emin Alpkaya için beraat kararı veren askeri mahkemenin eski Hava Kuvvetleri Komutanı hakkında soruşturma yapan İdari Komisyon'un kuruluşunu ve işlevini hukuka aykırı sayması ile Genelkurmay Başkanı ve Milli Savunma Bakanı hakkında soruşturma açılmasını gerektiren bir durum ortaya çıkıyor. Mahkemenin bir resmi suç ihbarı niteliğinde olan bu saptayışı ya bizzat Genelkurmay Başkanı ya da kendiliğinden Genelkurmay Baş Savcılığı tarafından işleme konulma durumunda. Ancak savcılığın tereddüt duyması halinde 353 sayılı yasaya göre Genelkurmay Başkanının kanuni vekili durumunda bulunan Kara Kuvvetleri Komutanı Namık Kemal Ersun'un harekete geçmesi durumu ortaya çıkıyor.

Bu konuda görüşlerini aldığımız hukuk otoriteleri özetle şöyle dediler:

"Hava Kuvvetleri eski Komutanı Org. Emin Alpkaya'yı yargılayan Genelkurmay Başkanlığı Askeri Mahkemesi bütün sanıkların beraatlerine oybirliği ile karar verdi. Ne var ki, mahkemenin 3 hakim üyesi Milli Savunma Bakanlığının emri ile "İdari Araştırma ve Soruşturma Bürosu" kurulmasında, hukuka aykırılık görerek bakan Melen, Genelkurmay Başkanı Sancar haklarında suç ihbarında bulunmayı zorunlu gördüler.

Çoğunluk kararına göre kuvvetler ayrılığı ilkesini kabul etmiş olan Anayasamızın yargı bölümünde yer alan 134. ve askeri yargıya ilişkin 138. maddeleri ile gerek 353 ve gerekse 357 sayılı yasa hükümleri karşısında,

Askeri kişiler hakkındaki suçlamaların soruşturulması ve icabeden adli işlemlerin yapılması, nezdinde mahkeme kurma komutan olarak iş bu dava konusu olayda Genelkurmay Başkanına ait bir yetkidir. Bu yasal yetkinin, hangi sebeple olursa olsun, başka bir makama devri söz konusu değildir.

Belirtilen anayasa ve yasa hükümleri dikkate alınmayarak, haklarında soruşturma yapılacak komutanlardan ast rütbedeki kişilerden oluşan böyle bir komisyonun kurulması tahkikat yapmak üzere görevlendirilmesi, çalışmalarına yasal nitelik kazandırabilmek için bünyesine askeri hakim üyelerin dahil edilmesi, 1803 sayılı af yasasına rağmen, 18. Mayıs 1974 tarihinden evvelki affa uğramış işlemler de dahil olmak üzere soruşturma yetkisi ile donatılması, hukuki dayanaktan yoksun ve daha çok ilgili mercileri kuşku ve güvensizliğe sevkedici, bazı suçların işlendiği şeklinde yargısal sonuçları ihtiva eden ya daha çok indi kanıları içeren kurul raporunun işleme konulması ile,

Bahsi geçen yasalara aykırı düşebilecek bir tasarrufta bulunduğu olasılığı ile karşı karşıya kalındığı ve bazı suçların işlendiği ihtimalinin belirdiği anlaşılmıştır.

Yanılan yargılamalar sırasında dava konusu olayla ilişkin hususlarda herhangi bir suç işlendiği ihtimalinin ortaya çıkması halinde mahkemece yapılacak iş, durumu ilgili mercilere duyurmaktan ibarettir.

Şimdi ne olacaktır? Ortada, bir mahkeme kararında yer alan bir suç ihbarı olduğuna göre, hem de anayasal ilkeleri zedeleyen bir suçun işlendiği ileri sürülmüşken konunun örtbas edilmesi olanaksızdır. Yasalar da buna elvermez.

Yalnız bazı hukuksal engellerin aşılması da gereklidir: 353 sayılı askeri mahkemeler kuruluşun ve yargılama usulü, yasasının 8. maddesine göre,

"... nezdinde askeri mahkeme kurulan kıta komutanı,

bir suçun işlendiğini öğrenince refakatindeki askeri savcıya soruşturma açtırır..."

Genelkurmay Başkanı hakkında soruşturma yapacak olan savcı, Genelkurmay Başkanı nezdinde kurulan askeri mahkemenin savcısıdır. O halde, Genelkurmay Başkanı'nın işlediği ihbar olunan suç için kendisi hakkında soruşturma yapılması yolunda askeri savcıya emir vermesi mi beklenecektir? Gene aynı yasanın 95. maddesi uyarınca, Genelkurmay Başkanı, kendisinin işlediği ileri sürülen suçu ve kanıtlarını gösteren bir "vaka raporu" düzenleyecek midir? Genelkurmay Başkanı bunları yapmayabilir. Yasa, kıta komutanını (olayımızda Genelkurmay Başkanını) harekete geçirecek ve belgeyi savcılığa göndermesini sağlayacak bir işlemi öngörmüş değildir. Gerçi, komutanın hareketsiz kalması da ayrı bir suçtur. Ama, o suç için kim harekete geçecektir?

Gerçi, ağır cezaları gerektiren işlerde askeri savcı kendiliğinden harekete geçebilir, fakat bu suçun hangi yasal kalıba sokulacağı da tartışmalı olabileceğinden askeri savcıların tereddütleri geçirmeside olasılıdır.

Bütün bunlara rağmen hukuksal yasalar çareler tükenmiş sayılamaz. Çünkü, anılan yasanın 8. maddesinin son fıkrası, "...Kıta komutanının kanuni ve şahsi engelleri yetkilerinin kullanılmasına imkan vermez ise bu yetkiler kanuni vekillerine geçer..." Hükmünü koymuştur. Bir kimsenin kendi hakkında yapılması gereken soruşturmanın başlatılmasıyla görevli kılınması hem hukukun temel ilkelerine hem de muhakeme hukuku kurallarına ters düşer. Bu bakımdan, söz konusu hükümde işaret edilen ve soruşturma açtırması yetkisinin devrini zorunlu kılan bir yasal engelin varlığı kabul edilmelidir.

Esasen 353 sayılı yasa, askeri savcıların kendilerinin sanık olmaları halinde davasından çekilmelerini emreder. Savcılar için konulan bu engelin, suç işlediği ileri sürülen ve fakat ceza soruşturması açmağa yasayla yetkili kılınması komutan içinde geçerli olması, yorum kurallarının doğal ve zorunlu bir sonucudur.

Kıbrıs'ta toplumlararası görüşmeler 12 Mayıs'ta yeniden başlıyor

LEFKOŞE - Kıbrıs Türk ve Rum toplumları temsilcileri arasındaki topluluklararası görüşmelere, 12 Mayıs'ta yeniden başlanacağı açıklandı.

Görüşmeler, Türk toplumu temsilcisi Ümit Süleyman Onan'la Rum toplumu temsilcisi Tasos Papadopulos arasında, Lefkoşe'de 'Yeşil hat'üzerindeki Ledra Palas Otelinde yapılacak.

İlk görüşmede, insancıl sorunlar ele alınacak, iki toplum temsilcisi arasındaki görüşmelerde, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin Kıbrıs özel temsilcisi Perez de Cuellar da hazır bulunacak.

Kıbrıs Türk ve Rum toplulukları arasındaki ikili görüşmeler, Glafkos Klerides'in istifasıyla kesilmişti.

DENKTAŞ ADAY

Öte yandan Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanı Rauf Denktaş, 20 Haziran'da Kıbrıs'ta yapılacak Devlet Başkanlığı seçimi için aday olduğunu, önceki gün Ulusal Birlik Partisi merkezine bildirdi.

Seçim ve halkoylaması yasası uyarınca, siyasal partilerin Devlet Başkanı ve milletvekili seçimine katılacak aday adaylarının dilekçelerini parti merkezlerine belirli günlerde vermeleri gerekmekte.

«Bu Ölü Kalkacak» adlı oyunu savcılık yasakladı

İstanbul Şehir Tiyatrolarınca oynanmakta olan Vedat Türkali'nin yazdığı "Bu Ölü Kalkacak" adlı oyun, Üsküdar Savcılığınca yasaklandı. Pazartesi günü Prof Sulhi Dönmezer'in başkanlığındaki bir heyet oyunu izleyecek

Edinilen bilgiye göre, karar Perşembe günü oyun başlamadan bildirildi. Üsküdar Emniyet Amirliğine giden Şehir Tiyatroları yetkililerine, yasaklama gerekçesi olarak İstanbul Savcılığından alınan emir gösterildi.

Çocuk suçlular için infaz ve ceza sistemlerinde değişiklik istendi

İZMİR - Türkiye Barolar Birliğinin Genel Kurul toplantısında konuşan Genel Başkan Prof. Faruk Erem "sayıları her geçen gün artan çocuk suçluları, yalnız bırakmamak gerekir" dedi.

Barolar Birliği Genel Başkanı Prof. Faruk Erem, Türkiye'de modern cezaevi yapılarının da hız kazanacağı yerde yavaşladığını söyledi ve "çağ dışı" olarak nitelendirdiği bazı kapalı cezaevlerinin değiştirilmesi zamanının çoktan geldiğine dikkati çekti. (A.A.)

Baykal «Partiyi çekişmeli görüntüye sokma çabalarına alet olmayacağız»

ANKARA (Politika) Dün Adana'da Parti Örgütü toplantısında bir konuşma yapan CHP Antalya Milletvekili Deniz Baykal "çok yönlü bunalımlara sürüklenen Türkiye'nin 12 Mart darboğazını hâlen aşamadığını, 1973 seçimleriyle sağlanan olumlu gelişmenin Cephe hükümetiyle birlikte tersine çevrildiğini söyledi.

Komutanlar karşısında tehlikeli gösterilere kalkışan Demirel'in sokak karşısında âciz olduğunu belirten Baykal, "Hükümet bunalıma son vermek gücünü yitirmiş, bunalımın aleti durumuna gelmiştir dedi.

Faşist tırmanış yanında ekonominin ve dış politikanın da MC devrinde açmaza sokulduğunu belirten Baykal, Partideki duruma da değinerek şunları söyledi:

"Böyle bir ortamda Cumhuriyet Halk Partisini dağınık ve çekişmeli bir görüntü içine sokma çabalarına alet olmayacağız. Sakıncalı yöntemlerle bir iç mücadele sürdürmekte olanları da, dışa dönük mücadelemizi aksatmadan etkisiz kılmanın yolunu bulacağız."

CHP ANKARA İLİNDE İŞÇİ KOMİTESİ KURDU

ANKARA (Politika) - CHP Ankara İl Başkanı Teoman Köprülüler CHP'nin işçilere ve tüm emekçilere ağırlık veren, örgütlenme anlayışının uzantısı olarak Ankara ilinde İl Yönetim Kurulu üyesi ve Yol - İş Sendikası Genel Sekreteri Muzaffer Saraç başkanlığında işçi örgütlenme komitesi kurulduğunu açıkladı.

DİSK, 1 MAYIS NEDENİ İLE RESİM SERGİSİ AÇTI

I Mayıs İşçi Bayramı nedeni ile DİSK tarafından Belediye Sarayı Sanat Galerisinde bir resim sergisi açıldı.

Dün saat 18.00'de açılan sergide I Mayıs'ın genel anlamını içeren faşizm ve faşizme karşı mücadeleyi simgeleyen eserler yer alıyor.

Bir süre önce ölen DİSK Genel Sekreteri İbrahim Güzelce'nin portresi de 42 tablo arasında.

Tablolar arasında faşizmin yok edilmesini simgeleyen 3 ayrı tablo sergide büyük ölçüde ilgi çekiyor.

LÜBNAN'DA ÇARPIŞMALAR TEKRAR BAŞLADI

BEYRUT - Lübnan'da Süleyman Franciye'nin yerine seçilecek yeni bir Devlet Başkanı için Meclis seçiminin bir hafta ertelenmesinden sonra, Müslümanlar ile Hıristiyanlar arasında çarpışmalar yeniden alevlendi.

Çarpışmaların "Es Saika" gerillalarıyla Lübnan Komünist Partisi komandoları arasında "Burç Ebu Haydar" yöresinde kanlı bir çatışmanın çıkmasıyla kördüğüm haline geldiği belirtilmekte. Olaydan sonra bir açıklama yapan Lübnan Sosyalist Partisi Lideri Kamal Canpolat, Suriye'nin desteklediği "Saika" gerillalarının ülkenin içişlerine müdahaleden vazgeçmesini istedi ve şunları söyledi: "Suriyeli kardeşlerimizin bu müdahale hareketlerine engel olacaklarını umuyoruz."

Öte yandan bazı sağcı liderler ve İçişleri Bakanı Kamil Şamun'un da seçimin ertelenmesi yanlısı oldukları verilen haberler arasında.

Kaçırılan THY uçağı döndü

İSTANBUL-Türk Hava Yollarının önceki gece Zeki Ejder adlı Türk işçisi tarafından kaçırılan DC-10 tipi "İzmir" adlı yolcu uçağı 265 yolcusu ile dün İstanbul'a geldi. Uçağı kaçıran tedhişçi Zeki Ejder de aynı uçakla İstanbul'a getirilerek Güvenlik makamlarına teslim edildi.

36 yaşlarındaki Sarıkamışlı Zeki Ejder, sıkı güvenlik önlemleri altında polis tarafından Emniyet Müdürlüğüne götürüldü.

Olayla ilgili soruşturmayı Bakırköy Savcı Yardımcısı sürdürmekte. (THA)